

RP 187/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården och 22 a § i socialvårdslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om tillsynen över social- och hälsovården och socialvårdslagen ändras.

Enligt propositionen är det möjligt för enskilda näringsidkare och andra små tjänsteproducenter i en jämförbar ställning att inleda sin verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i en redan registrerad verksamhet innan ett registreringsbeslut enligt lagen fattats. Målet är att göra det möjligt att idka näring medan registreringsförfarandet drar ut på tiden och att trygga tillgången till personal och tjänster. Bestämmelserna ska dock inte tillämpas på en sådan tjänsteproducent till vars ansvarsområde det hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga och som för registrering första gången ska lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag. En förutsättning för att verksamheten ska kunna inledas är att tjänsteproducenten har gjort en sådan ansökan som avses i lagen och lämnat de uppgifter som anges i lagen för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet. En sådan tjänsteproducent som med stöd av bestämmelserna har inlett sin verksamhet och dess tjänsteenhet anses vara registrerade vid tillämpningen av annan lagstiftning. Om tjänsteproducenten senare får ett beslut om avslag på registrering, upphör rätten att fortsätta den verksamhet som beslutet gäller och på tjänsteproducentens nya ansökan ska tillämpas det vanliga registreringsförfarandet. Bestämmelserna ska också tillämpas på ansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av lagen. Om en tjänsteproducent redan innan ikraftträdandet av lagen har fått ett i lagen avsett beslut om avslag på registrering av tjänsteproducenten, ska däremot det vanliga förfarandet för registrering tillämpas på tjänsteproducentens nya ansökan.

Dessutom skjuts ikraftträdandet av bestämmelserna om registrering av tjänsteproducenter och tjänstenheter upp med två år i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna. Detta gör det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet innan det är meningen att behandlingen av ansökningarna överförs till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket.

Till lagen fogas övergångsbestämmelser om registrering av privata familjegrupper. Genom övergångsbestämmelserna tryggas att verksamheten vid redan verksamma familjegrupper och andra bostadsenheter för barn och unga fortsätter utan avbrott, när ordnande av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare ändras till socialservice enligt den lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2025.

Dessutom görs en teknisk ändring i socialvårdslagen.

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2025 när registreringsskyldigheten i fråga om privata familjegrupper träder i kraft. Bestämmelserna om inledande av verksamhet och genomförande av förändring tillämpas dock först den 1 februari 2025 och gäller fram till utgången av 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
2.1.1 Bestämmelser i grundlagen och nationell lagstiftning.....	4
2.2 Förändring av produktionen av tjänster.....	8
2.3 Anhopning av registreringsansökningar och utdragna behandlingstider.....	8
2.4 Registrering av privata familjegrupper.....	9
3 Målsättning.....	10
4 Förslagen och deras konsekvenser	10
4.1 De viktigaste förslagen	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	11
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	11
4.2.1.1 Konsekvenser för privata tjänsteproducenter	11
4.2.1.2 Konsekvenser för välfärdsområdenas och Helsingfors stads ekonomi	13
4.2.1.3 Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas ekonomi.....	14
4.2.1.4 Konsekvenser för de offentliga finanserna och samhällsekonomin	15
4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	16
4.2.3 Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas informationshantering	18
4.2.4 Konsekvenser för människor och samhälle	19
4.2.4.1 Samhälleliga konsekvenser.....	19
4.2.4.2 Konsekvenser för människor	19
5 Alternativa handlingsvägar.....	22
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	22
6 Remissvar	24
7 Specialmotivering.....	31
7.1 Lagen om tillsynen över social- och hälsovården.....	31
7.2 Socialvårdslagen	36
8 Ikraftträdande	37
9 Verkställighet och uppföljning	37
10 Förhållande till andra propositioner	38
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	38
LAGFÖRSLAG.....	43
Lag om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården.....	43
Lag om ändring av 22 a § i socialvårdslagen	45
BILAGA.....	46
PARALLELLTEXTER.....	46
Lag om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården.....	46
Lag om ändring av 22 a § i socialvårdslagen	50

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023), nedan tillsynslagen, trädde i kraft den 1 januari 2024. I lagen föreskrivs det om ett enhetligt registreringsförfarande som gäller både offentliga och privata tjänsteproducenter, oberoende av tjänsteproducentens juridiska form. Registrering är en förutsättning för produktion av social- och hälsovårdstjänster. Tjänsteproducenterna och deras tjänsteenheter förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) som förvaltas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. I fråga om de offentliga tjänsteproducenterna träder registreringskyldigheten i kraft den 1 januari 2026. De offentliga tjänsteproducenterna ska före det lämna myndigheten de uppgifter som avses i lagen för registrering av en tjänsteproducent och en tjänseenhet. Uppgifterna förs in i Soteri senast den 31 december 2028.

Efter lagens ikraftträdande har behandlingen av ansökningar i Soteri hopat sig. Att ansökningarna hopat sig beror förutom på registreringsförfarandet och ibruktagande av Soteri enligt tillsynslagen och det ökade antalet ansökningar till följd av det, även på att förfarandet är nytt för tjänsteproducenterna, i synnerhet för självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården, som före lagens ikraftträdande kunde inleda sin verksamhet efter att ha gjort en anmälan till tillsynsmyndigheten. Självständiga yrkesutövare har också kvantitativt sett varit den mest centrala kundgruppen i anhopningen av ansökningar.

Soteri, behandlingen av ansökningar och kundhandledningen har utvecklats och ytterligare resurser har anvisats för behandlingen av ansökningarna. Resurser har också riktats till de ämbetsverk där dröjsmålet av behandlingen av ansökningarna är som störst. Det finns dock många ansökningar som är anhängiga och behandlingstiderna är fortfarande långa. Lagstiftningsåtgärder har ansetts nödvändiga för att trygga tillgången på personal och tjänster samt för att etablera behandlingen av ansökningar.

Ordnande av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare är enligt den lagstiftning som träder i kraft den 1 januari 2025 en tjänst enligt socialvårdslagen (1301/2014). De privata familjegrupp och andra bostadsenheter som är verksamma ska då registreras i enlighet med tillsynslagen, så att de kan fortsätta sin verksamhet som familjegrupp enligt socialvårdslagen. Registreringarna kan dock inledas först när den lagstiftning som är förpliktande för dem har trätt i kraft. För närvarande finns det inga övergångsbestämmelser i lagstiftningen om registrering av familjegrupp.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken samt de centrala ministerierna.

Efter att beredningen inletts ordnade social- och hälsovårdsministeriet ett samrådsmöte för de viktigaste intressentgrupperna. Propositionen var ute på remiss under tiden 2–16.10.2024 och det svenskspråkiga utkastet till författning under tiden 7–21.10.2024. I avsnitt 6 redogörs för remissvaren och hur de har beaktats i regeringspropositionen. Efter remissbehandlingen ordnade social- och hälsovårdsministeriet dessutom ett samrådsmöte för centrala intressentgrupper om övergångsbestämmelser om registrering av privata familjegrupp.

Beredningsunderlaget till propositionen finns i den offentliga tjänsten under adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt med identifieringskod STM117:00/2024.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Bestämmelser i grundlagen och nationell lagstiftning

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker inte bara ett krav på rättslig jämlikhet utan också tanken på faktisk jämställdhet. Den allmänna jämlikhetsbestämmelsen kompletteras genom diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. De grunder för åtskillnad som nämns i bestämmelsen kan betraktas som kärnområdet i förbudet mot diskriminering. Avsikten är dock inte att förteckningen ska vara uttömmande, utan diskriminering ska vara förbjuden också på grund av någon annan omständighet som gäller den enskilde som person. Exempel på sådana omständigheter är samhällelig ställning, egendom, föreningsverksamhet, familjeförhållanden, graviditet, äktenskaplig börd, sexuell inriktning och boningsort (RP 309/1993 rd, s. 47, se också GrUU 31/2014 rd, s. 3/I). Grundlagens diskrimineringsförbud gäller också indirekt diskriminering, det vill säga åtgärder som till sina konsekvenser leder till ett diskriminerande slutresultat. Till denna del ska förekomsten av diskriminering bedömas mot de faktiska konsekvenserna av ett förfarande. (RP 309/1993 rd, s. 47). Grundlagens jämlikhetsbestämmelse gäller i princip endast människor. Grundlagsutskottet har dock ansett att jämlikhetsprincipen kan ha betydelse också vid bedömningen av bestämmelsen som gäller juridiska personer, särskilt om det rör sig om bestämmelser som indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Den aspekten förlorar i tyngd ju lösare kopplingen är. I varje fall måste man i bedömningen av bestämmelsen som gäller juridiska personer starkt väga in grundlagsutskottets etablerade ståndpunkt att jämlikhetsprincipen inte kan sätta stränga gränser för lagstiftarens prövning när lagstiftningen ska anpassas efter samhällsutvecklingen vid en viss tidpunkt. Men särbehandlingen får inte vara godtycklig och skillnaderna oskäligen. (Se GrUU 11/2012 rd, s. 2 och de utlåtanden som nämns där.)

Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Bestämmelsen om personlig trygghet skyddar det angivna rättsojektet mot kränkningar från den offentliga makten själv, men förutsätter också att staten genom lagstiftningsskydd skyddar rättigheterna mot yttre kränkningar. Ett uttryckligt omnämnande av säkerheten i bestämmelsen understryker den offentliga maktens förpliktelser att vidta åtgärder för att skydda samhällsmedlemmarna mot brott och andra rättsstridiga gärningar, oberoende av om de företas av någon som utövar offentlig makt eller av privatpersoner. (RP 309/1993 rd, s. 50–51.)

I 18 § 1 mom. i grundlagen tryggas var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. I bestämmelsen fastställs principen om företagandets frihet, eftersom yrke och näring uttryckligen nämns som medel att skaffa utkomst (RP 309/1993 rd, s. 71) Med de orden som ingår i bestämmelsen enligt lag hänvisas det till möjligheten att inskränka denna lagstadgade rättighet genom lag. Å andra sidan hänvisas det till kravet på bestämmelser i lag, och därmed till att också bestämmelser som har betydelse för dessa grundläggande fri- och rättigheter ska utfärdas i lag. (RP 309/1993 rd, s. 71, GrUU 9/2005 rd, s. 2, GrUU 14/2004 rd, s. 2.)

Kravet på myndighetstillstånd för att utöva ett arbete, ett yrke eller en näring innebär en inskränkning i den näringsfrihet som tryggas i 18 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att grundlagen utgår från att näringsfrihet ska råda, men att tillstånd i undantagsfall kan krävas för näringsverksamhet. Grundlagsutskottet har i sin praxis i konstitutionellt hänseende jämställt registreringsskyldighet som förutsättning för inledande av näringsverksamhet med tillståndsplikt. Den här typen av bestämmelser måste enligt grundlagsutskottet uppfylla de allmänna kraven på lagar som begränsar någon grundläggande fri- eller rättighet (se t.ex. GrUU 96/2022 rd, s. 2 och GrUU 58/2014 rd, s. 5/I och de utlåtanden som nämns där).

Grundlagsutskottet har i sin praxis i fråga om regleringen av näringsverksamhet ansett att återkallande av ett tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper kraftigare i individens rättsliga ställning än avslag på en ansökan om tillstånd. Utskottet har därför ansett att proportionaliteten kräver att möjligheten att återkalla tillstånd binds vid allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och vid att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats. (Se t.ex. GrUU 46/2016 rd, s. 3 och GrUU 13/2014 rd, s. 2.)

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt förarbetena till bestämmelsen förstås med oundgänglig omsorg bland annat tjänster som tryggar förutsättningarna för ett människovärdigt liv, och i det ingår stödåtgärder som hör till äldreomsorgen (RP 309/1993 rd, s. 73–74/II, se även t.ex. GrUU 36/2012 rd, s. 2). Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster. I bestämmelsen definieras inte hur social- och hälsovårdstjänsterna ska ordnas, utan det åläggs det allmänna att trygga tillgången till tjänster. Därmed förutsätts det till exempel inte att de offentliga samfunden själva producerar social- och hälsovårdstjänster för alla. Av bestämmelsen följer dock att man genom lagstiftning skall trygga tillgången till tillräckliga tjänster. (RP 309/1993 rd, s. 75, se även t.ex. GrUU 17/2021 rd, s. 17 och de utlåtanden som nämns där.) Enligt grundlagsutskottet går det inte ur grundlagen att härleda några exakta gränser för det allmännas egen produktion eller sätten att genomföra den, utan det väsentliga är att i lagstiftningen säkerställa att den ansvariga anordnaren i alla situationer kan garantera en tillräcklig tillgång till social- och hälso- och sjukvårdstjänster (GrUU 17/2021 rd, s. 18).

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Främjandet av välfärd täcker också skydd mot våld, underkastelse och utnyttjande (RP 309/1993 rd). Den centrala principen i FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 60/1991) är att barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet när myndighetsbeslut, lagar eller samhällspolitiska lösningar som rör barn fattas. Enligt konventionen ska barn skyddas särskilt mot våld och sexuellt utnyttjande (artiklarna 19 och 34).

Enligt 5 § 1 mom. i tillsynslagen får socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster endast produceras av sådana tjänsteproducenter som finns i det i 11 § avsedda, av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården förvaltade riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) och vars tjänsteenhet finns i registret i enlighet med 21 §. Enligt 2 mom. i paragrafen är en förutsättning för att inleda verksamhet som producent av socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster eller genomföra en förändring att det fattats ett beslut enligt 21 § om registrering av tjänsteverksamheten eller ändring av den. Lagen innehåller bestämmelser om allmänna krav på tjänsteproducenten (6 §), fastställande av tjänsteproducentens tillförlitlighet (7 §), tjänsteproducentens lokaler, verksamhetsmiljö, utrustning och

informationssystem (8 §) samt om tjänsteproducentens personal (9 §). I 16 § föreskrivs det om de uppgifter som ska lämnas för registrering av en tjänsteproducent och en tjänsteenhet. För registrering som tjänsteproducent ska ges tjänsteproducentens namn, personbeteckning eller företags- och organisationsnummer samt kontaktuppgifter och uppgifter om att kraven enligt 6 § har uppfyllts. För registreringen av en tjänsteenhet ska det separat för varje tjänsteenhet ges bland annat tjänsteenhetens namn, kontaktuppgifter samt planerat inledandedatum, den socialservice och de hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahålls samt deras innehåll och verksamhetsplanen, kundgruppen för tjänsterna samt det planerade antalet kunder, antalet anställda som deltar i tjänsteverksamheten bestående av tjänsteproducentens egen personal, inhyrd arbetskraft och genom underleverans anskaffad personal samt personalens utbildning inom olika tjänster, uppgifter om ansvarspersonen samt ett sådant straffregisterutdrag som avses i 4 § 1 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002).

Syftet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn är att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras personliga säkerhet. I lagen föreskrivs om ett förfarande för kontroll av brottslig bakgrund hos personer som väljs för arbete med minderåriga. Enligt lagens 2 § tillämpas lagen på arbete som utförs i anställnings- eller tjänsteförhållande och som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Under de förutsättningar som beskrivs ovan tillämpas lagen också på serviceproducenter enligt lagen om privat socialservice (922/2011) samt serviceproducenter enligt lagen om privat hälso- och sjukvård (152/1990). Enligt 3 § i lagen ska arbetsgivaren kräva att en person visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (770/1993) när personen första gången anställs i eller utnämns till ett anställnings- eller tjänsteförhållande som omfattar uppgifter som avses i 2 § eller första gången tilldelas sådana uppgifter. I lagens 4 § föreskrivs det om straffregisterutdrag beträffande dem som producerar privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster. Enligt paragrafens 1 mom. ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket, om verksamhetsområdet för den som producerar privat socialservice eller privata hälso- och sjukvårdstjänster omfattar tjänster för minderåriga innan dessa beviljar tillstånd, kräva att en person som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen. Ett sådant utdrag som avses i paragrafen ska krävas också innan någon annan än den som anges i ansökan om tillstånd eller i anmälan ges arbetsuppgifter som avses i 2 §. Tjänsteproducenten ska underrätta Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, regionförvaltningsverket eller kommunen om saken.

Genom tillsynslagen upphävdes lagen om privat socialservice och lagen om privat hälso- och sjukvård. I 16 § i tillsynslagen inkluderades en bestämmelse enligt vilken tjänsteproducenten för registreringen av en tjänsteenhet ska i ansökan lämna ett sådant straffregisterutdrag som avses i 4 § 1 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn för dem som arbetar med barn och som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande. I registret förs det in en uppgift om att straffregisterutdraget har uppvisats, men uppgifterna i utdraget får inte föras in i registret. Enligt motiveringen till bestämmelsen avses med en person som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande avses till exempel en företagare som är tjänsteproducent och till vars uppgifter i tjänsteenheten det hör att arbeta med barnen. Om det är fråga om personal i arbetsavtalsförhållande hos en privat tjänsteproducent inom social- eller hälsovården, kontrollerar tjänsteproducenten deras straffregisterutdrag, men det ska inte lämnas till tillsynsmyndigheten. Det gäller också till exempel kortvariga vikariat. Tjänsteproducenten ansvarar för att vikarien enligt det straffregisterutdrag som avses i bestämmelsen får arbeta med barn. (RP 299/2022 rd, s. 100.)

Lagen medförde dessutom en ny skyldighet för alla tjänsteproducenter att utreda brottslig bakgrund hos den personal som anställs eller utnämns till en tjänst inom social- och hälsovårdstjänsterna för äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Enligt 28 1 mom. i tillsynslagen ska tjänsteproducenten begära att en person som ska anställas visar upp ett i 6 § 4 mom. i straffregisterlagen avsett straffregisterutdrag när personen första gången anställs i eller utnämns till ett sådant arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som under en ettårsperiod varar i sammanlagt minst tre månader och som permanent och huvudsakligen omfattar assistans, stöd eller vård av eller annan omsorg om äldre personer enligt 3 § 2 punkten i lagen om stödjande av den äldre befolkningens funktionsförmåga och om social- och hälsovårdstjänster för äldre (980/2012) eller personer med funktionsnedsättning enligt 2 § 1 mom. i lagen om funktionshinderservice (657/2023) eller annat arbete i personlig kontakt med en äldre person eller en person med funktionsnedsättning. Detsamma gäller när en person första gången tilldelas sådana uppgifter. Straffregisterutdraget lämnas dock inte till tillsynsmyndigheten.

Produktionen av tjänster förutsätter att tjänsteproducenten och tjänstenheten registreras som separata förvaltningsåtgärder, men tjänsteproducenten kan ansöka om dem samtidigt genom en enda ansökan. Ansökningarna behandlas vid sammanlagt 7 ämbetsverk. Tjänsteproducenterna lämnar uppgifter för registrering elektroniskt till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, varifrån uppgifterna överförs till det behöriga regionförvaltningsverket för registrering av tjänsteproducenten och tjänstenheten. Ansökan behandlas av det regionförvaltningsverk inom vars ansvarsområde tjänsterna produceras. Om tjänsterna produceras inom flera regionförvaltningsverks ansvarsområden eller om tjänsteproducenten registreras utan någon tjänstenhet, ska ärendet behandlas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården.

I 3 kap. i tillsynslagen finns bestämmelser om registrering av tjänsteproducenter och tjänstenheter. Registreringsförfarandet enligt tillsynslagen gäller alla tjänsteproducenter inom social- och hälsovården enligt enhetliga kriterier oberoende av omfattningen av tjänsteproducentens verksamhet eller dess juridiska form. Registreringsförfarandet gäller bland annat enskilda näringsidkare (företagare med firma) och därmed jämförbara små aktörer i bolagsform. Registreringsförfarandet ersatte det tidigare anmälningsförfarandet för självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården enligt lagen om privat hälso- och sjukvård samt anmälningsförfarandet för andra än sådana producenter av privat socialservice som producerar socialservice dygnet runt enligt lagen om privat socialservice, där yrkesutövaren eller tjänsteproducenten fick rätt att tillhandahålla hälso- och sjukvårdstjänster eller socialservice direkt efter att ha lämnat in en skriftlig anmälan om sin verksamhet till regionförvaltningsverket.

Enligt 52 § i tillsynslagen träder 3 kap. om registrering av tjänsteproducenter och tjänstenheter i kraft den 1 januari 2026 i fråga om statens sinnessjukhus, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, Enheten för hälso- och sjukvård för fångar, statliga affärsverk, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, självständiga offentligrättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller en församling eller kyrklig samfällighet inom de kyrkorna. Enligt 56 § 1 mom. i tillsynslagen får en offentlig tjänsteproducent enligt 52 § trots 5 § fortsätta sin verksamhet efter den 1 januari 2024 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag. En offentlig tjänsteproducent ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i 16 § i lagen innan 3 kap. i lagen träder i kraft den 1 januari 2026. Uppgifterna förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2028. I 2 mom. anges det att om den anmälan som avses i 1 mom. lämnas in efter den 1 januari 2026 eller om det efter att den anmälan som avses i 1 mom. lämnats in sker väsentliga förändringar i en offentlig

tjänsteproducents verksamhet eller om den offentliga tjänsteproducenten registrerar en ny tjänstenhet, tillämpas på behandlingen av en sådan anmälan 5 § och 3 kap. i lagen.

Verksamheten vid familjegrupp och andra bostadsenheter för barn som är i landet utan vårdnadshavare baserar sig för närvarande på lagen om främjande av integration (1386/2010), nedan integrationslagen. Dessa tjänster hör till välfärdsområdenas organiseringsansvar. Enligt 27 § i lagen ska omvårdnad, omsorg och fostran för ett barn eller en ung person utan vårdnadshavare som har beviljats uppehållstillstånd efter att som minderårig ha ansökt om internationellt skydd i Finland eller som har beviljats uppehållstillstånd enligt 110 § i utlänningslagen och som har hemkommun enligt lagen om hemkommun eller som har tagits till Finland inom en flyktingkvot enligt 90 § i utlänningslagen ordnas i familjegrupp eller med hjälp av stödd familjeplacering eller på något annat ändamålsenligt sätt. Enligt 28 § i lagen kan välfärdsområdet inrätta ett familjegrupp eller någon annan bostadsenhet för barn och unga personer. Välfärdsområdet avtalar med närings-, trafik- och miljöcentralen om inrättande av ett familjegrupp eller någon annan bostadsenhet.

Integrationslagen upphävs genom lagen om främjande av integration (681/2023), nedan den nya integrationslagen, som träder i kraft den 1 januari 2025. I och med den nya lagstiftningen är familjegruppsverksamheten i fortsättningen socialservice. Familjegruppsverksamheten ligger till sitt innehåll redan nu rätt nära verksamheten inom socialvården. Enligt 33 § 1 mom. i den nya integrationslagen ska välfärdsområdet för ett barn som avses i 2 § 6 mom. och som befinner sig i Finland utan vårdnadshavare inom välfärdsområdets område ordna omvårdnad, omsorg och fostran i ett sådant familjegrupp som avses i 22 a § i socialvårdslagen, i form av familjevård enligt familjevårdslagen (263/2015) eller på något annat ändamålsenligt sätt i form av en sådan tjänst som avses i 14 § i socialvårdslagen. I 22 a § i socialvårdslagen, som träder i kraft den 1 januari 2025, föreskrivs det om familjegrupp. Tillsynslagens bestämmelser om verksamhetsförutsättningar, registrering och egenkontroll som gäller producenter inom social- och hälsovårdstjänster gäller från och med den 1 januari 2025 också familjegruppsverksamhet.

2.2 Förändring av produktionen av tjänster

Under de senaste åren har det skett betydande förändringar i arbetet och produktionen av tjänster för yrkesutbildade personer och tjänsteproducenter inom social- och hälsovården som är ensamföretagare. Tidigare hade självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården ofta en egen mottagning och verkade i direkt relation till patienten. Vid sidan av den egna mottagningsverksamheten och produktionen av tjänster direkt till kunderna, har det kommit en så kallad yrkesutövarmodell där välfärdsområdena och större privata tjänsteproducenter inom social- och hälsovården skaffar social- och hälsovårdspersonal som deltar i klient- och patientarbetet av personer som agerar självständigt i firma- eller aktieföretagsform. Antalet sådana tjänsteproducenter som verkar via ett eget företag bedöms öka i fortsättningen, vilket kommer att öka antalet registreringar av tjänsteproducenter, tjänstenheter och väsentliga förändringar i dem särskilt i samband med välfärdsområdenas upphandlingar.

2.3 Anhopning av registreringsansökningar och utdragna behandlingstider

Behandlingen av registreringsansökningar vid tillsynsmyndigheterna har anhopats under 2024. Att ansökningarna hopats sig beror förutom på registreringsförfarandet och ibruktagande av Soteri enligt tillsynslagen och det ökade antalet ansökningar till följd av det, även på att förfarandet är nytt för tjänsteproducenterna, i synnerhet för självständiga yrkesutövare som också kvantitativt sett varit den mest centrala kundgruppen i anhopningen av ansökningar. Det har kommit in bristfälliga ansökningar, och behandlingen av ansökningarna samt

kundbetjäningen och kundhandledningen har krävt mycket tid. Det har också gjorts ansökningar till tillsynsmyndigheterna som inte hade behövts.

Från och med ingången av 2024 har det till tillsynsmyndigheterna inkommit sammanlagt cirka 13 000 registreringsansökningar enligt tillsynslagen, av vilka cirka 77 procent, det vill säga nästan 10 000, har avgjorts. Sammanlagt cirka 3 000–4 000 ansökningar är kontinuerligt anhängiga. Behandlingstiderna för ansökningarna är beroende på ämbetsverket 1–6 månader. Andelen tjänsteproducenter som omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna temporära bestämmelserna varierar från ämbetsverk till ämbetsverk och täcker cirka 25–85 procent av alla ansökningar som är anhängiga. På riksnivå gäller 50–70 procent av de ansökningar från tjänsteproducenter som är anhängiga som omfattas av de föreslagna bestämmelserna ansökningar om ändring av tjänsteenheter. Uppskattningsvis 30 procent av de ansökningar som är anhängiga som omfattas av de föreslagna bestämmelserna gäller verksamhet som innefattar arbete med minderåriga.

På grund av de långa behandlingstiderna har tjänsteproducenterna inte kunnat inleda tillhandahållandet av tjänster eller genomföra den planerade förändringen av tjänsteverksamheten inom en skälig tid, utan företagarna har varit tvungna att vänta till och med över ett halvt år på att verksamheten inleds. Dessutom har fördröjningen av registreringen försämrat bland annat tjänsteanordnarnas och de stora tjänsteproducenternas möjligheter att genom underleverans anlita yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården och tjänster av yrkesutbildade personer som verkar ensamma.

De utdragna behandlingstiderna för registreringsansökningar begränsar den näringsfrihet som tryggas i grundlagen och äventyrar tillgången på personal och tjänster.

Behandlingen av registreringar och den utdragna behandlingen har också inneburit extra belastning för tillsynsmyndigheterna, som har varit tvungna att rikta betydande tilläggsresurser för registreringar, utveckling av registret och processer i anslutning till dem. I normala fall är avsikten att kostnaderna för registreringsförfarandet ska täckas med intäkter från registreringar som ämbetsverken får genom registreringsavgifterna för prestationerna. Verksamheten är alltså till denna del baserad på intern finansiering. Eftersom registreringar enligt tillsynslagen av olika orsaker visat sig vara mer arbetskrävande än beräknat och behandlingstiderna längre, vilket har lett till en överbelastning av registreringar, har ämbetsverken inte heller fått de planerade inkomsterna kvantitativt eller tidsmässigt. Ämbetsverken har också orsakats ett betydande ökat behov av avgiftsfri handledning och kundservice. Fördröjningen av inkomsterna har särskilt för regionförvaltningsverkens del lett till att man i betydande utsträckning har varit tvungna att anvisa extra finansiering till ämbetsverken inom ramen för andra ändamål. Dessutom har regionförvaltningsverken i den tredje tilläggsbudgeten för 2024 anvisats tilläggsfinansiering på 650 000 euro för att kompensera de förlorade inkomsterna av den avgiftsbelagda verksamheten samt för merkostnader för extra uppgifter. Även Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har anvisats betydande tilläggsfinansiering för vidareutvecklingen av Soteri.

2.4 Registrering av privata familjegrupper

Bestämmelserna om ordnande av boende för barn som är i landet utan vårdnadshavare ändras den 1 januari 2025. I fortsättningen ska familjegrupper och andra bostadsenheter registreras i enlighet med tillsynslagen i form av familjegrupperverksamhet enligt socialvårdslagen. Före det är det inte möjligt att registrera familjegrupper i enlighet med tillsynslagen, eftersom registreringarna kan inledas först när den lagstiftning som är förpliktande för dem har trätt i kraft. Det finns tid mellan upphävandet av den gällande integrationslagen och registreringen enligt tillsynslagen, när privata familjegrupper inte har en giltig registrering av sin

verksamhet. Lagen innehåller inga bestämmelser om en övergångsperiod för registreringskyldigheten för familjegrupphem.

Situationen är problematisk med tanke på verksamhetens kontinuitet för välfärdsområdet, tjänsteproducenten och framför allt för ett barn som bor i familjegrupphem. Om privata tjänsteproducenters familjegrupphem och andra bostadsenheter som är verksamma med stöd av integrationslagen inte kan fortsätta sin verksamhet från och med den 1 januari 2025 i form av familjegrupphemsverksamhet enligt socialvårdslagen på grund av registreringsförfarandet, blir de tvungna att lägga ner sin verksamhet åtminstone temporärt. Om tjänsteverksamheten fortsätter utan ett registreringsbeslut enligt tillsynslagen, kan det vara fråga om sådan olovlig utövning av ett yrke inom socialvården som avses i 50 § i tillsynslagen.

Om familjegrupphemmens verksamhet upphör, ska välfärdsområdet ordna omsorgen om barnen i ett privat familjegrupphem på något annat sätt, men barnens bestående mänskliga relationer till familjegrupphemets personal bryts och många utmaningar skulle uppstå i deras vardag, till exempel när det gäller upprätthållandet av vänskapsförhållanden och skolgången. Enligt bedömningen har välfärdsområdena inte heller faktiska möjligheter att starta nya familjegrupphem som egen tjänsteproduktion med mycket snabb tidtabell.

Enligt uppgifter som fåtts genom utvecklingsprojektet gällande styrningen och tillsynen av familjegrupphem finns det sammanlagt 13 privata familjegrupphem hos åtta tjänsteproducenter. Tio välfärdsområden har privata familjegrupphem. I Vasa finns det dessutom en enhet för stödboende vars verksamhet avses förändras till familjegrupphemsverksamhet vid årsskiftet.

3 Målsättning

Syftet med de föreslagna bestämmelserna är att trygga tillgången till personal och tjänster samt göra det möjligt att medan registreringsförfarandet pågår idka näring i småskalig tjänsteproduktion som med avseende på klient- och patientsäkerheten innebär låg risk. Syftet med att skjuta upp registreringskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter är att göra det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet, med beaktande av att behandlingen av ansökningarna ska överföras till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket vid ingången av 2026. Syftet med de föreslagna bestämmelserna är dessutom att trygga att verksamheten vid redan verksamma privata familjegrupphem och andra bostadsenheter fortsätter utan avbrott som familjegrupphemsverksamhet när den nya lagstiftningen träder i kraft den 1 januari 2025.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås en lag om ändring av tillsynslagen. Genom lagen föreskrivs det temporärt om möjligheten för enskilda näringsidkare och andra små tjänsteproducenter i en jämförbar ställning att med avvikelse från vad som annars föreskrivs i lag, inleda sin verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i en redan registrerad verksamhet innan ett registreringsbeslut enligt lagen fattats. På detta sätt blir det möjligt att idka näring medan registreringsförfarandet drar ut på tiden. Bestämmelserna gäller en sådan tjänsteproducent, vars i 9 § avsedda personal som deltar i det klient- och patientarbetet består av en person, oberoende av tjänsteproducentens juridiska form. På detta sätt säkerställs det att tjänsteproducenter i jämförbar ställning får lika verksamhetsmöjligheter. Bestämmelsen ska dock inte tillämpas på sådana tjänsteproducenter till vars ansvarsområde det hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga i enlighet med lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar

med barn och som för registrering av en tjänsteenhet första gången ska i enlighet med 16 § 2 mom. 7 punkten i tillsynslagen, lämna ett straffregisterutdrag för personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande. Syftet är att bidra till att trygga det särskilda skyddet för barn inom socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster genom att säkerställa att kontroll av brottslig bakgrund, för sådana personer som arbetar med barn och som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande, görs på behörigt sätt innan beslut om registrering av tjänsteenhet fattas och verksamheten inleds.

En förutsättning för att verksamheten ska kunna inledas eller en förändring genomförs är att tjänsteproducenten har gjort en sådan ansökan som avses i lagen och lämnat de uppgifter som anges i lagen för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet. Undantaget gäller endast krav som anges i lagen, enligt vilken en förutsättning för att inleda verksamhet av socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster eller genomföra en förändring är att det fattats ett beslut enligt lagen om registrering av en tjänsteproducent eller ändring av den. Tjänsteproducenten ska i övrigt följa bestämmelserna i lagen. En sådan tjänsteproducent som med stöd av de föreslagna bestämmelserna har inlett sin verksamhet eller genomfört en förändring och dess tjänsteenhet anses vara registrerade i enlighet med tillsynslagen vid tillämpningen av annan lagstiftning. Det är dock inte fråga om en situation som är jämförbar med ett tidigare anmälningsskyldigt förfarande där ansökan redan som sådan uppfyller det krav som ställs på tjänsteproducenten, utan rätten att producera socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter fortfarande i sista hand ett sådant registreringsbeslut som avses i lagen. Om beslutet är ett beslut om avslag, skulle rätten att fortsätta den verksamhet som beslutet gäller upphöra och på tjänsteproducentens nya ansökan tillämpas det vanliga registreringsförfarandet.

De föreslagna bestämmelserna föreslås gälla fram till utgången av 2026. Den ska också tillämpas på ansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av lagen. Om en tjänsteproducent redan innan lagens ikraftträdande skulle ha fått ett i lagen avsett beslut om avslag på registrering av tjänsteproducenten eller tjänsteenhet, tillämpas däremot det vanliga registreringsförfarandet på tjänsteproducentens nya ansökan om registrering av tjänsteproducent och tjänsteenhet.

I propositionen föreslås det dessutom att ikraftträdandet av 3 kap. om registrering av tjänsteproducenter och tjänsteenheter skjuts upp med två år i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna. Lagens 3 kap. avses i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna träda i kraft den 1 januari 2028. De offentliga tjänsteproducenterna ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i lagen innan kapitlet träder i kraft. Uppgifterna ska föras in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2030. Detta gör det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet före ingången av 2026, då behandlingen av ansökningarna har för avsikt att överföras till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket som då inleder sin verksamhet.

I propositionen föreslås det att det till tillsynslagen fogas övergångsbestämmelser om registrering av privata familjegrupper. Enligt propositionen får en privat tjänsteproducent fortsätta sådan familjegrupsverksamhet eller någon annan bostadsenhets verksamhet, i form av familjegruppsverksamhet enligt socialvårdslagen innan den registreras enligt tillsynslagen, som tjänsteproducenten med stöd av integrationslagen har producerat redan innan lagen träder i kraft.

Dessutom föreslås det att hänvisningen i 22 a § 5 mom. i socialvårdslagen till den upphävda lagen om privat socialservice ändras till en hänvisning till tillsynslagen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för privata tjänsteproducenter

Det föreslagna förfarandet för inledande av verksamhet påminner till sina rättsverkningar om det anmälningsförfarandet som gällde före den 1 januari 2024 för självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjukvården samt för privata tjänsteproducenter som producerar annan socialservice än socialservice dygnet runt, där en anmälan till regionförvaltningsverket gav rätt att producera tjänster. I och med de föreslagna bestämmelserna kan självständiga yrkesutövare och ensamföretagare inleda sin verksamhet genast efter att ha gjort en registreringsansökan. Företagaren orsakas då inte onödiga kostnader eller inkomstbortfall under behandlingen av ansökan. De föreslagna bestämmelserna gör det också möjligt för till exempel nyutexaminerade yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården att genast sysselsätta sig genom att grunda ett eget företag.

Propositionen kan bedömas uppmuntra småskaligt företagande inom socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster i förhållande till nuläget, där registreringsförfarandet har hopat sig och de som strävar efter att bli tjänsteproducenter blir tvungna att vänta flera månader innan verksamheten inleds.

En tjänsteproducent som är verksam ensam ska själv kunna bedöma hur de föreslagna bestämmelserna tillämpas på den egna verksamheten samt kunna inleda verksamheten genom att förlita sig på denna bedömning. Innan verksamheten inleds ska tjänsteproducenten omsorgsfullt fylla i de uppgifter som avses i 16 § 1 eller 2 mom. i tillsynslagen i registreringsansökan samt komplettera bristfälliga uppgifter på begäran av tillsynsmyndigheten, även om tjänsteproducenten har börjat att producera tjänsterna redan efter det att ansökan lämnats in. Om tjänsteproducenten inte på tillsynsmyndighetens begäran kompletterar bristerna i ansökan, kan förutsättningarna enligt lagen inte bedömas och på ansökan meddelas det ett beslut om avslag.

Dessutom ska tjänsteproducenten begära en identifikationskod för organisationen (en så kallad OID-kod) av tillsynsmyndigheten, som en del av tjänsteproducenterna behöver bland annat för att föra kunduppgifter och kundhandlingar enligt lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) till de riksomfattande informationssystemtjänster som Folkpensionsanstalten förvaltar och för att tillhandahålla elektroniska recept. De föreslagna bestämmelserna minskar alltså inte den administrativa börda som registreringsförfarandet medför för tjänsteproducenten.

Om tjänsteproducenten inleder verksamheten före registreringsbeslutet, tar tjänsteproducenten själv risken för att beslutet kan vara ett beslut om avslag eller att det i beslutet ställs vissa krav på verksamheten. Om tillsynsmyndigheten på basis av ansökan fattar ett beslut om avslag, innebär det att tjänsteproducentens tjänsteverksamhet omedelbart avbryts. Tjänsteproducenten ska då med kort varsel på ett kontrollerat sätt kunna lägga ned sin verksamhet eller förändra den med beaktande av klient- och patientsäkerheten samt svara för de åtgärder och skyldigheter som hänför sig till att verksamheten läggs ner. Tjänsteproducenten kan då också gå miste om sina investeringar i företaget. Liksom också annars ska den tjänsteproducent som fått ett beslut om avslag, när tjänster produceras för en annan tjänsteproducent eller tjänsteanordnare, se till att den aktör som beställer tjänsten informeras om beslutet eller hotet om det och dess konsekvenser i ett så tidigt skede som möjligt för att säkerställa tjänsternas kontinuitet och säkerhet.

I oktober 2024 var antalet ansökningar som var anhängiga hos tillsynsmyndigheterna sammanlagt drygt 3 000. Cirka 25–85 procent av de ansökningar som är anhängiga vid regionförvaltningsverken har bedömts gälla ansökningar som omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna temporära bestämmelserna. Vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården var det vid tidpunkten för utarbetandet av propositionen uppskattningsvis cirka 500 registreringsansökningar som var anhängiga, som gäller sådana tjänsteproducenter och tjänsteenheter eller förändringar i dem som bedöms omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna.

Enligt registeruppgifterna i Soteri uppskattas det för närvarande finnas cirka 1 000 tjänsteproducenter på riksnivå vars verksamhet omfattar arbete med minderåriga och som har cirka 1 300 tjänsteenheter. På grund av den ofullständiga konverteringen till registret innefattar siffrorna inte alla sådana tjänsteproducenter som har inlett sin verksamhet före den 1 januari 2024 på basis av en anmälan eller ett beviljat tillstånd för privat social- eller hälsovård. Uppskattningsvis 30 procent av de ansökningar från tjänsteproducenter som är anhängiga som omfattas av de föreslagna bestämmelserna gäller verksamhet som innefattar arbete med minderåriga. Det är dock inte känt om de i alla dessa ingår sådant varaktigt och väsentligt arbete med barn utan vårdnadshavarens närvaro som avses i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund enligt den ovannämnda lagen och tillsynslagen. Denna bedömning görs alltid från fall till fall. Även om det av siffrorna inte går att närmare bedöma vilken andel av de ansökningarna som är anhängiga som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund, kan man uppskatta att en betydande andel av de små tjänsteproducenter som arbetar med barn inte kommer att kunna inleda tjänsteverksamhet genast efter det att lagen har trätt i kraft.

Propositionen eliminerar eller ändrar inte i sig de eftersträvade effekterna i samband med stiftandet av tillsynslagen i fråga om jämlikheten mellan privata och offentliga tjänsteproducenter i och med enhetliga registreringsförfaranden. Propositionen senarelägger dock uppnåendet av målet, eftersom ikraftträdandet av bestämmelserna om registrering i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna senareläggs med två år. En senareläggning av registreringsskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter med två år inverkar också på en eventuell ändring av nivån på de prestationsavgifter som registreringsförfarandet medför för tjänsteproducenterna. Detta beror på att konsekvenserna av de offentliga tjänsteproducenternas deltagande kan bedömas och beaktas i nivån på prestationsavgifterna som en faktor som sänker nivån på avgifterna först från och med 2028.

Syftet med senareläggningen av registreringsskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter är att göra det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet och på så sätt också främja förutsättningarna för privata tjänsteproducenters näring. Å andra sidan har det föreslagits att en senareläggning av övergångsperioden ger de offentliga tjänsteproducenterna en konkurrensfördel, eftersom privata aktörer dock fortfarande är tvungna att följa registreringsförfarandet och bära kostnaderna för det under övergångsperioden. Detta kan enligt vissa uppskattningar minska antalet privata aktörer på marknaden och minska konsumenternas valmöjligheter.

Propositionen gör det möjligt för privata tjänsteproducenter att fortsätta familjegrupphemsverksamheten utan avbrott vid årsskiftet. Privata tjänsteproducenter orsakas således inga inkomstbortfall under behandlingen av registreringsansökningar.

4.2.1.2 Konsekvenser för välfärdsområdenas och Helsingfors stads ekonomi

Tjänsteproducenterna och tjänsteenheterna i välfärdsområdena ska i enlighet med tillsynslagen finnas i Soteri på samma sätt som de privata tjänsteproducenterna inom social- och hälsovården. I fråga om de offentliga tjänsteproducenterna finns det dock en övergångsbestämmelse i tillsynslagen, enligt vilken 3 kap. om registrering av tjänsteproducenter och tjänsteenheter träder i kraft den 1 januari 2026. I propositionen föreslås det att ikraftträdandet av 3 kap. i lagen senareläggs med två år så att den i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna träder i kraft vid ingången av 2028. De offentliga tjänsteproducenterna ska före det lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som avses i lagen för registrering och uppgifterna ska föras in i Soteri utan avgift senast den 31 december 2030.

Uppskjutandet av registreringsskyldigheten i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna innebär ingen ändring i konsekvenserna för välfärdsområdenas och Helsingfors stads ekonomi som bedömdes i samband med att tillsynslagen föreslogs, men uppskjutandet av ikraftträdandet skulle ändå förflytta den tidsmässiga allokeringen av konsekvenserna på motsvarande sätt som en senareläggning av ikraftträdandet skulle göra. I bedömningen av konsekvenserna i regeringspropositionen (RP 299/2022 rd) som ledde till stiftandet av tillsynslagen beskrivs närmare de ekonomiska konsekvenserna av registreringsskyldigheten för välfärdsområdena. Propositionen senarelägger de kostnadseffekterna för välfärdsområdenas ekonomi som bedömdes i samband med stiftandet av tillsynslagen, så att den avgiftsbelastningen som välfärdsområdenas registreringsförfarande medför för välfärdsområdena, sammanlagt 13 miljoner euro per år, börjar realiseras först vid ingången av 2028 i stället för 2026 enligt den ursprungliga övergångsperioden. Likaså senareläggs den administrativa bördan som förhandsgranskning vid sjukhus och krävande tjänsteenheter inom socialvården samt enheter på basnivå medför för välfärdsområdena med två år till en följd av propositionen, vilket innebär att välfärdsområdena ännu 2026 och 2027 inte orsakas kostnader för dessa. Till följd av propositionen medför förhandsgranskningen årliga kostnader för välfärdsområdena till ett belopp av sammanlagt 1,4 miljoner euro per år från och med 2028.

Baserat på den uppskattning som gjordes i samband med stiftandet av tillsynslagen (2,4 miljoner euro på 2024 års nivå) har det för välfärdsområdenas finansiering reserverats 2,6 miljoner euro (finansiering enligt 2025 års nivå) för 2025 för förberedelserna inför skyldigheterna enligt tillsynslagen, inlämnande av uppgifter till registret över tjänsteproducenter och tjänsteenheter före utgången av 2025. Propositionen medför inget behov av finansiering ännu 2025, utan först 2027, eftersom skyldigheten att lämna uppgifter till följd av propositionen överförs till utgången av 2027.

4.2.1.3 Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas ekonomi

Den föreslagna temporära ändringen som gäller 5 § i tillsynslagen medför för tillsynsmyndigheterna ett ökat behov av i synnerhet avgiftsfri handledning och rådgivning. I och med ändringen ska handledning och rådgivning ges så smidigt och snabbt som möjligt för att undvika att behandlingstiderna förlängs. Genom att stärka handlednings- och rådgivningsresurserna kan man för sin del säkerställa att den temporära ändringen kan genomföras så smidigt som möjligt och att behandlingstiderna åtminstone inte avsevärt förlängs till följd av ändringen. Regionförvaltningsverken har föreslagit ett behov av tilläggsresurser på tre årsverken till följd av handledning och rådgivning till tjänsteproducenter i fråga om den temporära ändringen. Om kostnadskalkylen för ett årsverke på basis av uppgifter från ämbetsverken är 87 000 euro, innebär detta en årlig merkostnad på 261 000 euro för ämbetsverkens ekonomi. Behovet av tilläggsresurser föranleds under hela den tid som bestämmelserna är i kraft, det vill säga 2025 och 2026. Den temporära ändringen medför också

ett resursbehov i anslutning till systemen vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården samt ett behov av handledning och rådgivning, vilket betonas i ändringen. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården har bedömt att ändringen förutsätter en tilläggsatsning på två årsverken i handledningen och rådgivningen samt i användningen av sakkunnigarbete i systemutvecklingen vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Om kostnadskalkylen för ett årsverke på basis av uppgifter från Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården är 80 000 euro, innebär detta ett behov av en tilläggsresurs på 160 000 euro för år 2025. Kostnaderna för de ändringar i Soteri och den elektroniska tjänsten som den temporära ändringen förutsätter uppskattas uppgå till cirka 150 000 euro för år 2025.

I samband med stiftandet av tillsynslagen har det bedömts att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovårdens omkostnader orsakar ett behov av ytterligare finansiering på sammanlagt 0,3 miljoner euro 2026–2028 för att överföra uppgifterna om välfärdsområdenas tjänsteproducenter och tjänsteenheter till Soteri. I propositionen föreslås det att ikraftträdandet av registreringskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter skjuts upp med två år så att de offentliga tjänsteproducenterna ska lämna uppgifterna för registrering före utgången av 2027 och att uppgifterna ska föras in i Soteri utan avgift senast före utgången av 2030. Propositionen medför för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården inga kostnader för att överföra uppgifterna ännu åren 2026 eller 2027, utan den tidigare uppskattade kostnadseffekten på 0,3 miljoner euro realiserar först åren 2028–2030.

På motsvarande sätt har regionförvaltningsverken i ramarna för statsfinanserna reserverats finansiering för de skyldigheter enligt tillsynslagen som hänför sig till registreringen av offentliga tjänsteproducenter och regionförvaltningsverkens skyldighet att föra in uppgifter om välfärdsområdenas tjänsteproducenter och tjänsteenheter i Soteri. I rambeslutet 2024–2027 har det för skötseln av uppgifterna i fråga anvisats tilläggsfinansiering på 800 000 euro för vardera åren 2026–2027, och motsvarande finansieringsbehov på 800 000 euro är också för år 2028. I fråga om registreringsförfarandet av offentliga tjänsteproducenter medför propositionen inga uppgifter för regionförvaltningsverken eller kostnader för skötseln av dem ännu åren 2026 eller 2027, utan uppgifterna och den uppskattade årliga kostnadseffekten på 800 000 euro för skötseln av dem realiserar först åren 2028–2030.

4.2.1.4 Konsekvenser för de offentliga finanserna och samhällsekonomin

De temporära bestämmelserna har bedömts medföra extra arbete för regionförvaltningsverken med sammanlagt tre årsverken 2025 och 2026 och för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården med två årsverken 2025. Dessutom har de ändringar i informationssystemen som propositionen förutsätter uppskattats medföra ytterligare kostnader på 150 000 euro för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården år 2025. Tillsynsmyndigheterna ska i regel sträva efter att med sin befintliga finansiering täcka det tidsbegränsade extra arbetet och de kostnader som propositionen medför. Detta beror på det beslut som fattades vid ramförhandlingarna den 15–16 april 2024, enligt vilket statliga organisationer i regel ska säkerställa att de nya skyldigheter som följer av den nationella lagstiftningen fullgörs inom ramen för de nuvarande anslagen. Det behov av tilläggsanslag som propositionen medför bedöms ännu i samband med förslaget till komplettering av budgeten.

Att skjuta upp övergångstiden för de offentliga tjänsteproducenterna med två år senarelägger samtidigt genomförandet av de konsekvenser som bedömdes i samband med stiftandet av tillsynslagen och innebär således partiella spareffekter för de offentliga finanserna 2025–2027. I propositionen föreslås inga ändringar i de gällande bestämmelserna enligt vilken registreringen av offentliga tjänsteproducenter och deras tjänsteenheter är avgiftsfri för

tjänsteproducenterna, och registreringen ska finansieras av staten. På motsvarande sätt ska ökningen av välfärdsområdenas kostnader på det sätt som bedömts i samband med stiftandet av tillsynslagen fortfarande finansieras av staten på det sätt som lagen om välfärdsområdenas finansiering förutsätter. Propositionen senarelägger dock konsekvenserna för statsfinanserna så att den årliga avgiftsbelastningen som välfärdsområdenas registreringsförfarande medför för dem, enligt vad som uppskattats i regeringspropositionen om tillsynslagen på 2024 års nivå uppgår till sammanlagt 13 miljoner euro, innebär årliga kostnadseffekter för statsbudgeten först från och med 2028, när konsekvenserna från den nu gällande övergångsbestämmelsen har bedömts som merkostnader för statsfinanserna redan från och med 2026. På motsvarande sätt senareläggs de kostnadseffekter för statsfinanserna som bedömts bero på att välfärdsområdena kostnader och finansieringen ökar i samband med förhandsgranskningen. Propositionen medför att den årliga utgiftsökning på 1,4 miljoner euro som uppskattats på 2024 års nivå för välfärdsområdenas kostnader och på motsvarande sätt för den statliga finansieringen för förhandsgranskningen av sjukhus och krävande enheter inom socialvården och riskbaserade granskningar av andra tjänsteenheter senareläggs med två år och effekten på statsbudgeten realiserar först från och med 2028. På motsvarande sätt senareläggs beaktandet av behovet av tilläggsfinansiering för statsfinanserna för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården på 0,3 miljoner euro 2026–2028 som krävs för att uppgifterna om välfärdsområdenas tjänsteproducenter och tjänsteenheter överförs till Soteri så att konsekvenserna för statsfinanserna verifieras först för åren 2028–2030. Även regionförvaltningsverken har i ramarna för statsfinanserna reserverats finansiering för uppfyllandet av de skyldigheter enligt tillsynslagen som hänför sig till registreringen av offentliga tjänsteproducenter och regionförvaltningsverkens skyldighet att föra in uppgifter om välfärdsområdenas tjänsteproducenter och tjänsteenheter i Soteri. I rambeslutet 2024–2027 har det för skötseln av uppgifterna i fråga anvisats tilläggsfinansiering på 800 000 euro för vardera åren 2026–2027, och motsvarande finansieringsbehov på 800 000 euro är också för år 2028. Propositionen medför att det finansieringsbehov som reserverats för regionförvaltningsverken för skötseln av uppgifterna i fråga senareläggs så att deras kostnadseffekt realiserar först 2028–2030. Propositionens konsekvenser minskar således till ovan nämnda delar kostnaderna för statsfinanserna för 2026 och 2027.

Det finns inte heller något behov att öka välfärdsområdenas statliga finansiering i fråga om skyldigheten för de offentliga tjänsteproducenterna att lämna tillsynsmyndigheterna de uppgifter om tjänsteproducenter och tjänsteenheter som behövs för registreringen i Soteri till följd av propositionen ännu för 2025, eftersom tidsfristen för lämnandet av uppgifter om offentliga tjänsteproducenter och tjänsteenheter senareläggs enligt förslaget med två år. Ökningen av den statliga finansieringen är 2,6 miljoner euro för år 2025 enligt 2025 års nivå (2,4 miljoner euro i regeringspropositionen enligt 2024 års nivå), som bör senareläggas till år 2027 (enligt 2027 års nivå).

Propositionen kan bedömas ha positiva konsekvenser för självständig yrkesutövning och företagande och därmed indirekt för samhällsekonomin. Genom propositionen blir det möjligt för enskilda näringsidkare och andra små tjänsteproducenter i jämförbar ställning att inleda verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i en redan registrerad verksamhet innan ett registreringsbeslut enligt lagen fattats. Det har uppskattats att de självständiga yrkesutövare och ensamföretagare som omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna temporära bestämmelserna utgör en betydande del av de ansökningar, 25–85 procent av ansökningarna vid regionförvaltningsverken och cirka 60 procent av ansökningarna vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, som är i den överbelastade arbetsköen. Propositionen har således positiva konsekvenser särskilt för förutsättningarna för dessa tjänsteproducenter att idka näring och tjäna in inkomster från näringsverksamheten. Propositionen minskar till denna

del eventuella extra kostnader som fördröjningen av registreringsbeslutet medför samt inkomstbortfall för tjänsteproducenterna och samhällsekonomin.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Propositionen har konsekvenser särskilt för verksamheten vid Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken. De föreslagna bestämmelserna medför ett behov av att prioritera och rikta ämbetsverkens personalresurser, arbetstiden för de som behandlar ansökningar och resurser för datasystem för att möjliggöra de obligatoriska ändringar som genomförandet av bestämmelserna förutsätter innan lagen träder i kraft. Även betydelsen av styrningen och den verksamhetsmässiga utvecklingen som de föreslagna bestämmelserna förutsätter framhävs redan innan lagen träder i kraft, men också efter det.

Propositionen förväntas öka tjänsteproducenternas kontakter med tillsynsmyndigheten betydligt och behovet av styrning särskilt vid tillämpningen av de temporära bestämmelserna och begränsningen av den, även om tjänsteproducenterna själva ansvarar för bedömningen. Propositionen minskar inte heller antalet ansökningar som behandlas hos tillsynsmyndigheterna, eftersom myndigheten avgör de ansökningar som omfattas av de temporära bestämmelserna på samma sätt som tidigare. Propositionen minskar inte heller tillsynsmyndigheternas tillsynsuppgifter, utan betydelsen av effektiv tillsyn under verksamhetstiden kan bedömas bli större i och med propositionen.

Propositionen kan öka antalet överlappande, onödiga och bristfälligt ifyllda ansökningar vars utredning, komplettering och bedömning medför extra arbete för tillsynsmyndigheterna jämfört med nuläget. Det kan förväntas en separat anhopning av ansökningar vid slutet av giltighetstiden för de föreslagna temporära bestämmelserna. Det extra arbete som de föreslagna bestämmelserna medför för tillsynsmyndigheterna kan orsaka fördröjningar i behandlingen av andra ansökningar. För att minska mängden extra arbete och göra behandlingen av ansökningarna smidigare ska lagens krav på sådana obligatoriska uppgifter som lämnas i ansökan betonas i styrningen av tjänsteproducenterna. Om en tjänsteproducents ansökan inte uppfyller de förutsättningar för verksamhet som anges i tillsynslagen, ska tillsynsmyndigheten fatta ett nekande beslut.

Propositionen kan bedömas ha indirekta konsekvenser också för välfärdsområdena och andra tjänsteansordnare som genom underleverans anlitar personal och köper tjänster inom social- och hälsovården av de tjänsteproducenter som omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna temporära bestämmelserna. I och med de föreslagna bestämmelserna kan tjänsteproducenter som är ensam verksamma till exempel lättare delta i välfärdsområdenas konkurrensutsättning och ingå avtal om produktion av tjänster, och de utdragna behandlingstiderna för registreringsansökan utgör inte för närvarande sådana hinder för inledande av tjänsteverksamhet och tillgången till personal och tjänster. Ett välfärdsområde eller en annan offentlig tjänsteansordnare som skaffar social- och hälsovårdstjänster av en tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av de föreslagna bestämmelserna ska för att säkerställa tjänsternas kvalitet, klient- och patientsäkerheten och kontinuiteten beakta att tjänsteproducenten uppfyller kraven i 14 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). En tjänsteproducent som verkar med stöd av de föreslagna bestämmelserna kan vara en aktör som inte uppfyller kraven för registrering och vars verksamhet plötsligt kan upphöra i och med ett beslut om avslag kort efter att verksamheten inletts.

Det är välfärdsområdets skyldighet att utreda att en tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av de föreslagna bestämmelserna har rätt att börja producera tjänster före registreringen. För att hantera belastningen för tillsynsmyndigheterna ska välfärdsområdena

sträva efter att utreda om kraven uppfylls direkt från tjänsteproducenten och från den offentliga informationstjänsten i Soteri som eventuellt publiceras under slutet av 2024. Det har också bedömts att verksamhet som inlets med stöd av de föreslagna temporära bestämmelserna utan tillsynsmyndigheternas förhandstillsyn kan öka behovet av välfärdsområdets egenkontrollerande tillsyns- och styrningsuppgifter. För att effektivisera myndighetstillsynen och egenkontrollen är avsikten att uppgifterna om de tjänsteproducenter och deras tjänstenheter som omfattas av de föreslagna bestämmelserna förs in i Soteri, varvid de kan visas i den offentliga informationstjänst som eventuellt publiceras under slutet av 2024.

En senareläggning av ikraftträdandet av registreringskyldigheten för de offentliga tjänsteproducenterna har direkta konsekvenser för de offentliga tjänsteproducenter som avses i lagen. Förslaget främjar för sin del att behandlingen av registreringar av de offentliga tjänsteproducenterna blir smidigare, eftersom man genom de temporära bestämmelserna och senareläggning av ikraftträdandet av registreringskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter tryggar den fortsatta utvecklingen och etableringen av registreringsförfarandet samt förebygger en eventuell ny anhopning.

Övergångsbestämmelserna för registrering av familjegrupperna påverkar inte antalet ansökningar som behandlas hos tillsynsmyndigheterna. Övergångsbestämmelserna kan öka behovet av handledning och rådgivning från tillsynsmyndigheterna, men å andra sidan är det fråga om ett litet antal privata tjänsteproducenter. Välfärdsområdet har i uppgift att övervaka och styra den verksamhet som omfattas av dess organiseringsansvar i enlighet med tillsynslagen och lagen om välfärdsområden (611/2021). De barn och ungdomar som har kommit till landet utan vårdnadshavare är en särskilt utsatt grupp, för vilka det är viktigt att trygga kvaliteten på heldygnsvården. Även om privata tjänsteproducenter inte har något registreringsbeslut, ska välfärdsområdet fortfarande övervaka och styra familjegruppernas verksamhet i enlighet med sina egna lagstadgade skyldigheter. De föreslagna bestämmelserna betonar välfärdsområdets tillsyn i väntan på ett registreringsbeslutet i fråga om privata familjegrupperna.

4.2.3 Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas informationshantering

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken har tidigare gjort en bedömning av konsekvenserna av ändringarna i informationshanteringen i fråga om uppgifter enligt tillsynslagen och datainnehållet i Soteri. Propositionen ändrar inte ämbetsverkens ärendehanteringsprocesser (registrering av handlingar, informationstjänst, arkivering). Både regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kommer även i fortsättningen att sköta registrerings- och tillsynsprocesserna på samma digitala skrivbord. Uppgifterna om registreringen ska fortsättningsvis föras in i Soteri.

Propositionen medför inte heller några ändringar i informationsresurserna eller personuppgiftsansvaret. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken ska fortfarande vara gemensamt personuppgiftsansvariga för Soteri. Soteri kommer fortfarande att fungera som det huvudsakliga registret för olika myndigheter och innehålla personuppgifter.

En aktör som omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna ska kunna ges en identifikationskod för organisationen (en så kallad OID-kod), som en del av tjänsteproducenterna behöver bland annat för att föra kunduppgifter och kundhandlingar enligt kunduppgiftslagen till de riksomfattande informationssystemtjänster som Folkpensionsanstalten förvaltar och för att tillhandahålla elektroniska recept. För att verksamheten faktiskt ska kunna inledas krävs det i fråga om aktören som behöver en OID-kod

i praktiken att tillsynsmyndigheten ska kunna ge en OID-kod till en aktör som omfattas av de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområdet så snart som möjligt efter att ansökan lämnats in, medan den för närvarande ges till alla sökande först i samband med registreringsbeslutet och själva registreringen. Att ge OID-koden till en tjänsteproducent före registreringsbeslutet förutsätter ändringar i Soteri och i dess elektroniska tjänster. De ändringar som görs i den elektroniska tjänsten i Soteri och de planerade automatiseringarna är nödvändiga för att minimera det extra arbete och den administrativa börda som den manuella behandlingen av ansökningarna medför. Det är dock fråga om ändringar i verksamheten och inte om ändringar i myndigheternas informationshantering.

Enligt propositionen träder 3 kap. i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna i kraft först vid ingången av 2028 i stället för 2026 som för närvarande föreskrivs. En överföring av registreringsskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter med två år på motsvarande sätt senarelägger också sammanställningen av registreringsuppgifter om offentliga tjänsteproducenter och deras tjänsteenheter i ett gemensamt register. Propositionen ändrar dock inte på ett bestående sätt uppnåendet av målen för tillsynslagen och informationshanteringen i Soteri. De offentliga tjänsteproducenterna ska lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som avses i lagen för registrering innan kapitlet träder i kraft och uppgifterna ska föras in i Soteri senast den 31 december 2030.

4.2.4 Konsekvenser för människor och samhälle

4.2.4.1 Samhälleliga konsekvenser

Propositionen främjar för sin del småskaligt företagande inom branschen och förutsättningarna för affärsverksamheten för så kallade enmansföretag. Detta kan främja konkurrensen och öka serviceutbudets mångsidighet. Privata tjänsteproducenter blir dock fortfarande tvungna att följa registreringsförfarandet och svara för kostnaderna för det, samtidigt som de offentliga tjänsteproducenternas övergångsperiod senareläggs. Även om syftet med detta är att göra det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet och på så sätt också främja förutsättningarna för idkande av näring för privata tjänsteproducenter, kan detta i praktiken under övergångsperioden försätta privata tjänsteproducenter i en ogynnsammare ställning än offentliga tjänsteproducenter. Detta kan enligt vissa uppskattningar minska antalet privata aktörer på marknaden och minska konsumenternas valmöjligheter.

4.2.4.2 Konsekvenser för människor

Konsekvenser för välbefinnande och hälsa

Propositionen kan bedömas förbättra tillgången till personal och tjänster inom social- och hälsovården och den kan således bedömas ha indirekta positiva konsekvenser också för människors välfärd och hälsa.

Å andra sidan hänför sig propositionen nödvändigtvis risker till klient- och patientsäkerheten, inklusive risker i anslutning till driftskontinuiteten, som man ursprungligen har försökt minimera genom att föreskriva om ett registreringsförfarande enligt tillsynslagen som innehåller tillsyn på förhand. Man har dock strävat efter att hantera riskerna genom att begränsa möjligheten att inleda verksamhet till småskalig verksamhet. Samma risker har i och för sig funnits gällande anmälningspliktiga tjänster innan tillsynslagen trädde i kraft. Det ska också beaktas att propositionen inte avviker från tjänsteproducentens och tjänsteenhetens verksamhetsmässiga och kvalitativa förutsättningar eller från tjänsteansordnarens och

tjänsteproducentens skyldigheter i samband med egenkontroll för att säkerställa klient- och patientsäkerheten. Dessutom ska tillsynsmyndigheterna även i fortsättningen ha en riskbaserad möjlighet till den tillsyn som utövas under verksamhetstiden i enlighet med bestämmelserna i tillsynslagen också i fråga om en tjänsteproducent som har inlett sin verksamhet med stöd av de temporära bestämmelserna.

De föreslagna temporära bestämmelserna bygger starkt på förtroendet för att de uppgifter som tjänsteproducenten lämnar är korrekta samt på att tjänsteproducenten på rätt sätt bedömer att kraven som anges i lagen uppfylls och att den föreslagna bestämmelsen tillämpas på verksamheten. Av förslaget följer att en tjänsteproducent som inte alls har förutsättningar att registrera sig som tjänsteproducent kan dock inleda sin verksamhet utan myndighetskontroll på förhand, vilket är ägnat att avsevärt äventyra klient- och patientsäkerheten. En motsvarande risk ingick också i den tidigare lagstiftningen, där det föreskrevs om anmälningspliktigt förfarande. De största riskerna hänför sig enligt bedömningen till sådana tjänster som klienterna och patienterna köper direkt av en tjänsteproducent som omfattas av de föreslagna bestämmelserna. Sådana tjänster och de tjänsteproducenter som tillhandahåller dem regleras å andra sidan också genom annan lagstiftning. Om till exempel en tjänsteproducent eller en person som producerar tjänster för dennes räkning i förhållande till kunden är en yrkesutbildad person inom social- eller hälsovården, ska de krav och skyldigheter som lagstiftningen om yrkesutbildade personer ställer och de bestämmelser om tillsyn som gäller dem tillämpas på verksamheten hos den som tillhandahåller tjänsterna. Ju längre behandlingen av registreringsansökan tar, desto större risk kan det i vissa situationer finnas för klienten eller patienten. Avsikten är dock att kontinuerligt förkorta behandlingstiderna för ansökningarna genom utvecklingsåtgärder för behandlingen av ansökningar. Tjänsteproducentens verksamhet omfattas av patientförsäkringslagen (948/2019) och skadeståndslagen (412/1974). Dessutom kan obehörig verksamhet medföra straffrättsligt ansvar för tjänsteproducenten.

Konsekvenser för barn, personer med funktionsnedsättning och äldre personer

I fråga om barn har man strävat efter att minimera de ovannämnda riskerna och trygga barnens personliga integritet genom att från tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna utesluta sådana tjänsteproducenter till vars ansvarsområde det hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga och som i enlighet med 16 § 1 mom. 7 punkten i tillsynslagen för registrering av tjänsteenhet första gången ska lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag för personer som arbetar med barn och som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande. Tillsynsmyndigheterna har i uppgift att utreda brottslig bakgrund hos personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande av de nämnda tjänsteproducenterna. Tillsynsmyndigheten ska också i fortsättningen kontrollera straffregisterutdraget för sådana tjänsteproducenter som arbetar med barn innan registreringsbeslutet fattas och verksamheten inleds. Med personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande avses till exempel sådana företagare som fungerar som tjänsteproducent som har i uppgift att arbeta med barn inom tjänsteenheten. Om det är fråga om personal i arbetsavtalsförhållande hos en privat tjänsteproducent inom social- eller hälsovården, kontrollerar tjänsteproducenten själv deras straffregisterutdrag, men det ska inte lämnas till tillsynsmyndigheten. Det gäller också till exempel kortvariga vikariat. Tjänsteproducenten ansvarar då själv för att arbete med barn enligt straffregisterutdraget är tillåtet för personer i arbetsavtalsförhållande och kan utifrån denna bedömning inleda sin verksamhet med stöd av de föreslagna bestämmelserna.

Utredning av brottslig bakgrund som en del av prövningen av tjänsteproducentens lämplighet i samband med registreringen av en tjänsteproducent skyddar inte direkt barn mot sexuellt utnyttjande eller annan allvarlig brottslighet. Utredning av bakgrundsuppgifterna kan dock för

sin del förbättra möjligheterna att skapa en så trygg uppväxtmiljö som möjligt för barnen (RP 3/2002 rd, s. 5).

Tidigare har det i propositionen presenterats bedömningar av sådana tjänsteproducenter vars ansökningar är anhängiga och vars verksamhet omfattar arbete med minderåriga och som inte omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna. Det har bedömts att en betydande andel av de små tjänsteproducenter som arbetar med barn inte kommer att kunna inleda tjänsteverksamhet genast efter det att lagen har trätt i kraft. Detta kan bedömas försämra tillgången till tjänster för barn i förhållande till sådana tjänster vars producenter omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna. I remissvaren i propositionen har det också framförts att begränsningen av tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna kan äventyra till exempel tillgången till rehabiliterings-, terapi- och elevvårdstjänster för barn. Enligt remissvaren råder det en betydande brist på yrkesutbildade personer som tillhandahåller dessa tjänster. Av de uppgifter som finns tillgängliga vid den tidpunkt propositionen utarbetades framgår dock inte om bristen uttryckligen beror på att registreringsförfarandet enligt tillsynslagen har fördröjts och om bristen således är sådan att den över huvud taget kan underlättas av propositionen.

Tillsynslagen innehåller ingen motsvarande skyldighet att för registrering lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag för personer som arbetar med personer med funktionsnedsättning och äldre personer. Skyldigheten att kontrollera arbetstagarnas brottsliga bakgrund gäller till denna del endast tjänsteproducenten och endast personalen i arbetsavtalsförhållande. Det finns dock vissa tjänster, såsom personlig assistans och vissa stödtjänster enligt socialvårdslagen, som omfattar assistans, stöd, vård eller annan omsorg för en person med funktionsnedsättning eller en äldre person eller annat arbete i personlig kontakt med en äldre person eller en person med funktionsnedsättning. Sådana tjänster produceras ofta som köpta tjänster och de kan produceras genom småskalig företagsverksamhet som omfattas av tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna. Detta kan bedömas framhäva riskerna med propositionen i förhållande till personer med funktionsnedsättning och äldre personer. Å andra sidan är största delen av de nämnda tjänsterna dock socialservice som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar och står således under välfärdsområdets egenkontroll. Dessutom ska tillsynsmyndigheterna även i fortsättningen ha en möjlighet till den tillsyn som utövas under verksamhetstiden i enlighet med bestämmelserna i tillsynslagen också i fråga om en tjänsteproducent som har inlett sin verksamhet med stöd av de föreslagna bestämmelserna. Det är också skäl att beakta att situationen inte skiljer sig från den reglering som gällde före tillsynslagen, enligt vilken självständiga yrkesutövare och andra än sådana privata tjänsteproducenter som producerar annan socialservice än socialservice dygnet runt kunde inleda sin verksamhet efter att ha gjort en anmälan till tillsynsmyndigheten. Bestämmelsen som nu föreslås begränsar möjligheten att inleda tjänsteverksamhet före registreringsbeslutet för självständiga yrkesutövare och så kallade enmansföretag. Dessutom bör det beaktas att även om tjänsteproducenter som arbetar med äldre personer och personer med funktionsnedsättning utesluts från tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna och de i enlighet med den gällande lagen ska invänta registreringsbeslutet innan verksamheten inleds, ska registreringsförfarandet ändå inte i enlighet med den gällande lagstiftningen omfatta regelbunden kontroll av brottslig bakgrund av tillsynsmyndigheten.

Enligt artikel 3 i FN:s konvention om barnets rättigheter ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. Den föreslagna övergångsbestämmelsen om registrering av familjegrupper bedöms motsvara barnets bästa. Den tryggar rätten till skydd och stöd för barn som är i landet utan vårdnadshavare samt kontinuiteten i omsorgen i ett familjegrupper som är bekant för barnet. Ett motsvarande

hot mot verksamhetens kontinuitet riktas inte mot familjegrupper som välfärdsområdena upprätthåller som egen produktion eller mot andra enheter inom social- och hälsovården som tillhandahåller omsorg om barn dygnet runt. Således bedöms de föreslagna bestämmelserna främja jämlikheten mellan barn.

Konsekvenser för de grundläggande och mänskliga rättigheterna

Propositionen kan bedömas främja tillgodoseende av rätten om tillräcklig socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster enligt grundlagen till den del propositionen visar sig ha positiva konsekvenser för tillgången till tjänster.

Genom propositionen förbättras också tillgodoseendet av den näringsfrihet och näringsverksamhet som tryggas i grundlagen särskilt i fråga om de tjänsteproducenter som innan tillsynslagen träder i kraft kan inleda sin verksamhet genast efter att ha gjort en anmälan till tillsynsmyndigheterna.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Innan lagberedningen inleddes har man strävat efter att ta itu med de bakomliggande utmaningarna genom andra åtgärder än lagstiftning. Till registreringen har riktats betydande tilläggsresurser och social- och hälsovårdsministeriet har utfärdat en föreskrift (VN/19979/2024) om att ämbetsverkens resurser riktas på ett sätt som gör det möjligt att utan obefogat dröjsmål behandla ärendena på ett regionalt jämlikt sätt. Varje ämbetsverk har internt riktat tilläggsresurser för behandlingen av registreringar på ett sätt som möjliggörs av annan tillsynsverksamhet, och regionförvaltningsverken har också styrt betydande arbetsinsatser inom ämbetsverkens gemensamma kundservice samt basresurser och tillfälliga resurser för andra uppgifter. Tilläggsresurser har också anvisats för vidareutvecklingen av Soteri, både internt inom Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och med hjälp det anslag som beviljats i tilläggsbudgeten, och problem med informationssystemen har korrigerats. Det är inte möjligt att internt avsätta tilläggsresurser som överskrider den nuvarande nivån utan att äventyra de övriga grundläggande uppgifterna, och det är inte möjligt att få betydande tilläggsfinansiering i tillräckligt god tid. Med tanke på tilläggsfinansieringen är ämbetsverkens interna finansiering en central faktor, som på grund den höga belastningen är mindre än väntat och fördröjningen hopar sig.

Social- och hälsovårdsministeriet har i sin styrning av ämbetsverken ansett att det är väsentligt att såväl Soteri som förfarandena och behandlingsprocesserna inte endast motsvarar kraven i tillsynslagen, utan också de möjligheter som tillsynslagen tillsätter att göra behandlingen mer flexibel och snabbare. En viktig del av de grundläggande lösningarna i tillsynslagen är att den med avvikelse från den tidigare lagstiftningen ger myndigheten betydande prövningsrätt i fråga om omfattningen av det datainnehåll som krävs av sökanden och den myndighetsutredning som hänför sig till det, vars syfte är att rikta tyngdpunkten i förhandstillsynen till verksamhet som är mest betydelsefull med tanke på klient- och patientsäkerheten och på så sätt också möjliggöra ett snabbt och smidigt preliminärt registreringsförfarande i fråga om mer småskalig verksamhet. Tillsynslagen möjliggör alltså ett smidigare och snabbare förfarande än tidigare utifrån en riskbedömning som motvikt till att alla producenter omfattas av samma preliminära grundläggande förfarande, men under 2024 har dessa möjligheter ännu inte kunnat tas i bruk fullt ut. Denna prövningsrätt och lika objektiva skäl för den har också styrts kraftigt genom förarbeten och ministeriets publicerade anvisningar samt genom resultatstyrning.

Prövningsrätten gör det också möjligt att ställa det datainnehåll som krävs i registreringskedet i relation till verksamhetens art och omfattning, vilket också betonades i social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 54/2022, s. 5).

Tillsynsmyndigheterna har utifrån anvisningar utvecklat sina interna och externa anvisningar för både användare och kunder i Soteri samt avsevärt ökat styrningen och rådgivningen samt den övriga kommunikationen i ärendet och resurserna för den. Anvisningar och introduktion som särskilt riktas till småskaliga producenter har utökats i samarbete med företrädare för producenterna. Genom de nya funktionerna i Soteri har användningen av ärendehantering underlättats och den innehållsstyrning som hör till systemet har utökats.

Genom de åtgärder som vidtagits har registret och registreringsförfarandet utvecklats smidigare och anhopningen av behandlingen av ansökningar har förbättrats, men dessa ändringar har inte varit tillräckliga för att väsentligt förbättra och stabilisera situationen gällande behandlingen av registreringsärenden i tillräckligt god tid. Därför har de föreslagna lagstiftningsändringarna ansetts vara behövliga.

Vid sidan av lagberedningen fortsätter ministeriet att styra ämbetsverkens ovan nämnda utvecklingsåtgärder samt styrningen av riktande av ämbetsverkens resurser och systemutvecklingen. En särskild prioritering i styrningen är styrningen gällande behandlingsordningen för ansökningarna i syfte att förebygga uppkomsten av behandlingstider som är oskäliga i förhållande till verksamhetens omfattning samt styrningen som gäller utövningen av den prövningsrätt som ingår i lagen i fråga om datainnehållet och behandlingssättet i förfarandet och den handledning och styrning av kunder som hör ihop med det.

I det fortsatta arbetet under de temporära bestämmelserna kommer ministeriet att bedöma behovet av eventuella bestående ändringar i tillsynslagen samt behovet av bestämmelser på lägre nivå enligt de gällande bemyndigandena att utfärda förordning. Sådana behov av ändringar kan hänföra sig till permanent åtskiljande av registreringsförfarandet och det datainnehåll som krävs på basis av olika servicebranscher eller verksamhetens omfattning på det sätt som säkerställandet av klient- och patientsäkerheten möjliggör. Genom bestämmelser på lägre nivå kan man också vid behov redan inom ramen för den gällande lagen åtskilja omfattningen av det datainnehåll som krävs i registreringsförfarandet i olika situationer, om myndigheternas interna anvisningar inte räcker till. Denna beredning ska fästas vid en noggrannare bedömning av gränserna för utvecklandet av förfarandet enligt den gällande lagstiftningen, förfarandets centrala belastningsfaktorer och betydelsen av rådande praxis för klient- och patientsäkerheten.

Som ett alternativ till den föreslagna giltighetstiden på två år för de temporära bestämmelserna i propositionen har en kortare giltighetstid på ett år bedömts. Det har dock bedömts att ett år inte räcker till för att etablera behandlingen av ansökningarna, med beaktande av att behandlingen av ansökningarna, som en del av reformen av statens regionförvaltning, ska överföras till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket som inleder sin verksamhet vid ingången av 2026. Avsikten är också att under giltighetstiden för de temporära bestämmelserna bedöma behovet av och möjligheten till mer bestående ändringar i lagen med beaktande av de konsekvenser som de temporära bestämmelserna har bedömts ha för klient- och patientsäkerheten. Ett år har inte ansetts vara tillräckligt för att kunna göra en sådan bedömning.

På motsvarande sätt har det övervägts att ikraftträdandet av registreringskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter skulle skjutas upp med endast ett år i stället för med två. Detta skulle göra det möjligt att snabbare försätta situationen i en sådan situation som avses i

tillsynslagen, där privata och offentliga tjänsteproducenter omfattas av samma registreringsskyldigheter och uppgifter om även offentliga tjänsteproducenter snabbare finns tillgängliga i det offentliga registret. Då sammanfaller dock registreringsskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter tidsmässigt med när avsikten är att överföra behandlingen av registreringsansökningarna, inklusive behandlingen av uppgifter som lämnats av de offentliga tjänsteproducenterna, till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket. Detta har inte ansetts ändamålsenligt med tanke på etableringen av behandlingen av ansökan.

Vid beredningen har man avsiktligt strävat efter att begränsa tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna till småskalig tjänsteproduktion med tanke på klient- och patientsäkerheten. I fråga om hälso- och sjukvården följer det föreslagna tillämpningsområdet också de tjänsteproducenter som omfattas av det anmälningsförfarande som gällde innan tillsynslagen trädde i kraft. Däremot innebär begränsningen av tillämpningsområdet i fråga om andra än sådana privata tjänsteproducenter som producerar annan socialservice än socialservice dygnet runt en ändring i förhållande till bestämmelse före tillsynslagen, som inte begränsade den anmälningspliktiga tjänsteverksamheten till enbart små tjänsteproducenter. Den föreslagna begränsningen av tillämpningsområdet har dock vid beredningen ansetts motiverad med beaktande av jämlikheten mellan tjänsteproducenter i jämförbar ställning samt särskilt att de självständiga yrkesutövarna och så kallade ensamföretagarna står för en betydande andel av de anhopade ansökningarna. Dessutom ska tillsynslagens syfte och mål beaktas samt de risker som det har bedömts att ett mer omfattande tillämpningsområde för de föreslagna temporära bestämmelserna kan medföra för klient- och patientsäkerheten.

I samband med beredningen har som alternativa regleringslösningar också lyfts fram som att till exempel lätta på de uppgifter som lämnas i samband med registreringsansökan samt ett så kallat tyst godkännandeförfarande där tjänsteproducenten kan inleda och fortsätta sin verksamhet, om tillsynsmyndigheten inte inom en viss tid har fattat ett registreringsbeslut enligt lagen. Det som nämns ovan är dock förknippat med väsentliga frågor som gäller de grundläggande lösningarna i tillsynslagen och som har ansetts kräva en noggrannare bedömning.

Ett alternativ är att det inte föreskrivs någon övergångsperiod för registrering av familjegrupper. Då blir privata tjänsteproducenter tvungna att avbryta sin familjegruppverksamhet åtminstone tillfälligt, och välfärdsområdena ska ordna omsorgen om barn och unga som är i landet utan vårdnadshavare på något annat sätt. Då bryts barnens bestående mänskliga relationer till familjegruppens personal och många utmaningar skulle uppstå i deras vardag, till exempel när det gäller upprätthållandet av vänskapsförhållanden och skolgången. Detta försätter också barn som bor i privata familjegrupper eller andra bostadsenheter i en ojämlig ställning i förhållande till barn som bor i välfärdsområdenas familjegrupper eller som bor i andra enheter inom social- och hälsovården som tillhandahåller omsorg om barn dygnet runt. Enligt bedömningen har välfärdsområdena inte heller faktiska möjligheter att starta nya familjegrupper som egen tjänsteproduktion med mycket snabb tidtabell.

6 Remissvar

Social- och hälsovårdsministeriet ordnade den 25 september 2024 ett samrådsmöte för de viktigaste intressentgrupperna. Till samrådsmötet kallades de högsta laglighetsövervakarna, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården och regionförvaltningsverken, välfärdsområdena, Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt HUS och Helsingfors stad, de ministerier som är centrala med tanke på ärendet samt centrala intresseorganisationer för företagare och yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården. Vid samrådsmötet höll tillsynsmyndigheterna (gemensamt inlägg), välfärdsområdena och Helsingfors stad

(gemensamt inlägg), HUS, Finlands näringsliv rf, Hyvinvointiala Hali ry, Vårdsområdesbolaget Hyvil Ab, Förbundet för den offentliga sektorn och vårdsområdena JHL rf, Läkarföretagen rf, Suomen Hammaslääkäriiliitto - Finlands Tandläkarförbund ry, Suomen Kuntoutusyritysjät ry samt Suomen Lääkäriiliitto - Finlands Läkarförbund ry inlägg. Skriftliga uttalanden lämnades dessutom av Södra Österbottens vårdsområde, HUS, Helsingfors stads social-, hälsovårds- och räddningssektor, Vårdsområdesbolaget Hyvil Ab, Förbundet för den offentliga sektorn och vårdsområdena JHL rf, Kommun- och vårdsområdesarbetsgivarna KT, Suomen apteekkariliitto - Finlands apotekareförbund r.y., Suomen Hammaslääkäriiliitto - Finlands Tandläkarförbund ry, Suomen Lääkäriiliitto - Finlands Läkarförbund ry, Suomen Fysioterapeutit - Finlands Fysioterapeuter ry, Företagarna i Finland rf, Finlands närvårdar- och primärskötarförbund SuPer rf samt tillsynsmyndigheterna (gemensamt uttalande).

Alla som hördes understödde i princip förslaget om temporär ändring av tillsynslagen och senareläggningen av registreringskyldigheten för de offentliga tjänsteproducenterna. Flera av dem som hördes föreslog att giltighetstiden för de temporära bestämmelserna förlängs eller att lagen ändras permanent. Flera av dem som hördes ansåg att de temporära bestämmelserna kan underlätta tillgången till personal inom social- och hälsovården inom till exempel yrken inom terapi. Å andra sidan konstaterade till exempel tillsynsmyndigheterna att det enligt förslaget är viktigt att undantagsbestämmelsen tydligt tidsmässigt begränsas till högst ett år. Flera av dem som hördes föreslog att man överväger att skjuta upp registreringskyldigheten för offentliga tjänsteproducenter med två år i stället för ett år.

Tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna understöddes i huvudsak, även om det vid samrådet också föreslogs att avgränsningen av tillämpningsområdet borde utvärderas ytterligare. Till denna del uttrycktes oro bland annat över de indirekta konsekvenserna för andra tjänsteproducenter, om behandlingen av dessa ansökningar drar ut på tiden till följd av förslaget, samt också över konsekvenserna för tillgången till tjänster utanför tillväxtområdena, där tillgången till tjänster kan vara beroende av en enskild större privat tjänsteproducent.

Stöd framfördes att sådana tjänsteproducenter som arbetar med barn och som ska lämna tillsynsmyndigheterna ett straffregisterutdrag för annan personal än personal i arbetsavtalsförhållande lämnas utanför tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna. Vissa av dem som hördes föreslog att också personer som arbetar med äldre personer och som arbetar med personer med funktionsnedsättning ska lämnas utanför tillämpningsområdet.

Vid samrådet och de skriftliga yttranden som lämnades in därefter framfördes dessutom andra utvecklingsförslag som hänför sig till tillsynslagen och behandlingen av ansökningar enligt den, såsom en kritisk bedömning av omfattningen och behovet av det datainnehåll som samlas in i anslutning till registreringskyldigheten och överlag av den administrativa börda som registreringsförfarandet medför, och uppmärksamhet fästes bland annat vid de höga avgifterna för prestationer enligt tillsynslagen.

Utifrån samrådsmötet har propositionen ändrats så att de temporära bestämmelserna gäller till utgången av 2026 i stället för till utgången av 2025. Detta gör det möjligt att bedöma de bestående ändringsbehoven i lagen också med beaktande av de konsekvenser som de temporära bestämmelserna bedöms ha för bland annat patient- och klientsäkerheten, men också tillgången till personal och tjänster. På motsvarande sätt har propositionen ändrats så att ikraftträdandet av tillsynslagens bestämmelser om registrering av tjänsteproducenter och tjänsteenheter i fråga om offentliga tjänsteproducenter skjuts upp med två år i stället för ett år. Detta gör det lättare att etablera ansökningsförfarandet i en situation där avsikten är att behandlingen av registreringsansökningarna, inklusive behandlingen av uppgifter som lämnats av offentliga

tjänsteproducenter, ska överföras till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket i och med reformen av statens regionförvaltning 2026.

Utkastet till regeringsproposition var på remiss 2–16 oktober 2024 och i fråga om det svenskspråkiga utkastet till författning 7–21 oktober 2024. Inom den utsatta tiden lämnades 69 utlåtanden in. Utlåtande lämnades av Ålands landskapsregering, Akava ry, Fackförbundet Pro rf, riksdagens justitieombudsmans kansli, The European Federation for Psychoanalytic Psychotherapy Suomen kansallinen verkosto ry, Finlands näringsliv rf, Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf, Regionförvaltningsverket i Södra Finland (regionförvaltningsverkens gemensamma utlåtande), HUS-sammanslutningen, Hyvinvointiala Hali ry, Vårdsområdesbolaget Hyvil Ab, Östra Nylands vårdsområde, Kajanalands vårdsområde, Mellersta Finlands vårdsområde, Mellersta Nylands vårdsområde, Konkurrens- och konsumentverket, Koulutettujen Hierojien Liitto ry, Konsumentförbundet rf, Kommun- och vårdområdesarbetsgivarna KT, Kymmenedalsens vårdsområde, Centralförbundet för Barnskydd rf, Västra Nylands vårdsområde, Läkarföreningen rf, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Mikro- och ensamföretagare rf, Minnesförbundet rf, Syn och ögonhälsa i Finland rf, justitiekanslersämbetet, Birkalands vårdsområde, Österbottens vårdsområde, Norra Savolax vårdsområde, Nätterapeuternas förening rf, SOS-Lapsikylä r.y., SOSTE Finlands social och hälsa rf, STTK rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands Specialistläkarförening rf, Suomen Fysioterapeutit - Finlands Fysioterapeuter ry, Suomen Hammaslääkäriliitto - Finlands Tandläkarförbund ry, Suomen Kuntoutusyritykset ry, Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund ry, Suomen Optometrian Ammattilaiset ry, Finlands patient- och klientsäkerhetsförening rf, Suomen Psykologiliitto ry, Finlands Talenterapeutförbund rf, Finlands Ergoterapeutförbund rf, Suomen Yleislääkärit - Allmänläkare i Finland - GPF ry, Företagarna i Finland rf, Tehy rf, Suomen Terveystalo Oy-koncernen, arbets- och näringsministeriet, Unioni45 tandvårdsklinik, Nytt Arbete rf, försäkringsdomstolen, finansministeriet, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Handikappforum rf, Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry, Vanda och Kervo vårdsområde och Egentliga Finlands vårdsområde. Högsta förvaltningsdomstolen, justitieministeriet, Rättsregistercentralen, undervisnings- och kulturministeriet, försvarsministeriet, Finlands Gymnasistförbund rf, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf, Säkerhets- och kemikalieverket Tukes och Skatteförvaltningen meddelade att de inte har något att yttra om propositionen. Även Institutet för hälsa och välfärd meddelade efter att remisstiden löpt ut att det inte har något att yttra i ärendet.

Största delen av remissinstanserna understödde och ansåg att de föreslagna temporära bestämmelserna behövs. Även de högsta laglighetsövervakarna ansåg det vara bra att regeringen vidtagit lagstiftningsåtgärder i ärendet. Ändringen ansågs underlätta idkande av näring samt kunna förbättra tillgången till personal och tjänster inom social- och hälsovården. *Konkurrens- och konsumentverket* ansåg att de temporära bestämmelserna bidrar till nya tjänsteproducenters tillträde till marknaden, varvid marknads flexibilitet och konkurrens ökar och serviceutbudet blir mångsidigare. Å andra sidan fästes uppmärksamhet vid att temporära bestämmelser kan försätta tjänsteproducenterna i en ojämlig ställning sinsemellan (*regionförvaltningsverken, Östra Nylands vårdsområde* och *Suomen Psykologiliitto ry*). Endast Östra Nylands vårdsområde understödde inte en temporär ändring.

Det föreslagna tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna understöddes i huvudsak. Vissa remissinstanser föreslog dock att tillämpningsområdet utvidgas (*Suomen Terveystalo Oy-koncernen, Företagarna i Finland rf, Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund ry, Finlands Specialistläkarförening rf, Finlands patient- och klientsäkerhetsförening rf, Unioni45 tandvårdsklinik, Vanda och Kervo vårdsområde, Nytt Arbete rf, Suomen Kuntoutusyritykset ry* och *Mikro- och ensamföretagare rf* föreslog att bestämmelserna begränsas till en större

tjänsteproducenters verksamhet med låg risk, som enligt *Suomen Kuntoutusyrittäjät ry* kan betraktas som alla hälso- och sjukvårdstjänster där läkemedelsbehandling inte behandlas eller där det inte är fråga om tjänster dygnet runt. *Syn och ögonhälsa i Finland rf* föreslog att tillämpningsområdet utvidgas till att gälla också alla aktörer som redan en gång registrerats. *Regionförvaltningsverken* föreslog för sin del att sådana tjänsteproducenter för vilka det är uppenbart att de inte uppfyller kraven enligt 6 och 7 §, tjänsteenheter som förutsätter förhandsgranskning samt sådan verksamhet som innefattar snabb patientnära testning av klinisk mikrobiologi, där det ska finnas ett skriftligt tillsynsavtal med ett auktoriserat laboratorium eller sådan laboratoriediagnostik för vilken det krävs tillstånd för klinisk mikrobiologi, lämnas utanför tillämpningsområdet. *Regionförvaltningsverken* lyfte också fram sådana tjänstehelheter där tjänsteproducenter som är ensam verkamma tillsammans producerar en tjänstehelhet, där till exempel tandvård utförs under anestesi. Remissvaren föranledde inga ändringar i tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna. Det har ansetts nödvändig att tillämpningsområdet är mycket begränsat för att minimera klient- och patientsäkerhetsriskerna. I motiveringen betonas de krav som ska uppfyllas för att verksamheten ska kunna inledas med stöd av de föreslagna bestämmelserna samt att de temporära bestämmelserna inte heller påverkar tjänsteproducentens skyldighet att följa de krav eller tillståndskrav som ställs på den eller verksamheten någon annanstans i lagstiftningen.

I utlåtandena framfördes utmaningar i anslutning till tillämpningen av bestämmelsen om personal som består en person (*regionförvaltningsverken, Akava ry, Suomen Kuntoutusyrittäjät ry och Mikro- och ensamföretagare rf*) och till exempel beräkningen av antalet anställda i situationer där beräkningen görs i årsverken (*Suomen Kuntoutusyrittäjät ry*). *Regionförvaltningsverkens* anmärkningar gällde vilken betydelse ordet ”högst” har och om propositionen är avsedd att lämna sig också för sådana tjänsteproducenter som inte alls har personal som deltar i klient- eller patientarbetet samt vad som avses med personal som deltar i klient- och patientarbetet. Både *regionförvaltningsverken* och *Suomen Hammaslääkäriliitto - Finlands Tandläkarförbund ry* lyfte fram den praktiska tillämpningen av bestämmelsen med tanke på till exempel mun- och tandvård, där tandläkarens arbete ofta assisteras av en tandskötare. Utifrån remissvaren har ordet *högst* strukits från bestämmelsen. Dessutom har motiveringen till bestämmelsen förtydligats och kompletterats bland annat genom att ta ställning till hur bestämmelsen lämpar sig för tandvård.

I flera utlåtanden ansågs det att de temporära bestämmelserna kan medföra en risk för patient- och klientsäkerheten (*justitiekanslersämbetet, regionförvaltningsverken, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Östra Nylands och Mellersta Nylands välfärdsområden och Suomen Yleislääkärit - Allmänläkare i Finland - GPF ry*). Det önskades att propositionens konsekvenser för klient- och patientsäkerheten och med tanke på verksamhetens kontinuitet även för tjänsteproducenten, bedöms närmare i propositionen (*justitiekanslersämbetet, regionförvaltningsverken och Centralförbundet för Barnskydd rf*). Konsekvensbedömningarna har kompletterats till denna del. I utlåtandena från *regionförvaltningsverken, Konkurrens- och konsumentverket* och *arbets- och näringsministeriet* övervägdes till vilka delar tillsynen gäller verksamhet som inletts med stöd av de temporära bestämmelserna. Detta har förtydligats i motiveringen till bestämmelsen. Med anledning av *finansministeriet* och vissa andra utlåtanden, har motiveringen också förtydligats till den del det är fråga om beskattning av verksamhet som inletts med stöd av de temporära bestämmelserna.

I utlåtandena från *arbets- och näringsministeriets* och *Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund ry* övervägdes om man innan ett beslut om avslag fattas ska ges tillfälle att korrigera en sådan brist i kraven för registrering som upptäckts och som är möjlig att rätta till. Dessutom övervägde *arbets- och näringsministeriet* och *Pensionärsförbundens*

intresseorganisation PIO rf i sina utlåtanden huruvida ett beslut om avslag som meddelats inom ramen för det föreslagna förfarandet, kan jämföras med situationer där en redan godkänd registrering återkallas. Motiveringen har kompletterats till denna del.

I flera utlåtanden föreslogs det att maximitiden för behandlingen av ansökningar ska fastställas (*Hyvinvointiala Hali ry, Läkarföretagen rf, Företagarna i Finland rf, Suomen Fysioterapeutit - Finlands Fysioterapeuter ry, Syn och ögonhälsa i Finland rf, Finlands Ergoterapeutförbund rf, Tehy rf* samt *Mannerheims Barnskyddsförbund rf* i fråga om de tjänsteproducenter som ska visa upp ett straffregisterutdrag). I några utlåtanden föreslogs det att behandlingsordningen för ansökningarna ändras så att ansökningarna från de tjänsteproducenter som inte omfattas av de temporära bestämmelserna behandlas först (*Syn och ögonhälsa i Finland rf, Läkarföretagen rf och Företagarna i Finland rf*). Propositionen har inte ändrats till denna del. Tillsynslagen gör det redan nu möjligt att prioritera behandlingen av ansökningar enligt myndighetens prövning och åtgärderna för att göra registreringen smidigare och förkorta behandlingstiderna fortsätter.

Att de tjänsteproducenter som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund hos tjänsteproducenter som arbetar med barn inte omfattas av de temporära bestämmelserna understöddes i huvudsak (*Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, välfärdsområdena, barnorganisationerna, arbets- och näringsministeriet samt vissa tjänsteproducentorganisationer*), men i synnerhet *företrädare för näringslivet* ansåg att det äventyrar tillgången till tjänster för barn. Även *barnorganisationerna* ansåg att det finns en risk för tillgången till tjänster, men ansåg ändå att förfarandet för utredning är viktigt. En del av remissinstanserna ansåg att konsekvenserna av de föreslagna bestämmelserna inte har bedömts tillräckligt med tanke på barnets rättigheter och tillgången till tjänster (*Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Finlands Ergoterapeutförbund rf och Suomen Psykologiliitto ry*). *Arbets- och näringsministeriet, Mannerheims Barnskyddsförbund rf och Centralförbundet för Barnskydd rf* ansåg det vara viktigt att registeranmälningar som gäller uppgifter som omfattas av förfarandet för kontroll av brottslig bakgrund behandlas så snabbt som möjligt. *Finlands Ergoterapeutförbund rf* föreslog att utredningarna om brottslig bakgrund ska prioriteras då ansökan inkommer och när den är i skick, får företagaren ett temporärt tillstånd och granskningen av andra ansökningshandlingar sker enligt den vanliga processen. *Suomen Kuntoutusyrittäjät ry* föreslog att tjänsteproducenterna alltid ska ha rätt att inleda sin verksamhet för tre månader, under vilken tillsynsmyndigheten ska kontrollera ansökan och vid behov kräva att straffregisterutdraget granskas. På så sätt är det nya företagets verksamhet också förenlig med tidsgränsen på tre månader enligt lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. Vissa andra föreslog för sin del att tjänsteproducenten kan inleda sin verksamhet efter att ha lämnat ett straffregisterutdrag till tillsynsmyndigheten (*Suomen Psykologiliitto ry, The European Federation for Psychoanalytic Psychotherapy Suomen kansallinen verkosto ry, Finlands Talterapeutförbund rf, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf*). *Suomen Psykologiliitto ry* ansåg att det vid förändringar i verksamheten inte får uppstå väntan, om straffregisterutdraget redan har verifierats när det ursprungliga tillståndet för verksamheten beviljades. Dessutom ska tjänsteproducenten trots förfarandet för utredning av brottslig bakgrund ha möjlighet att med stöd av de temporära bestämmelserna inleda sådan verksamhet som inte är verksam med minderåriga. I flera utlåtanden efterlystes också en noggrannare bedömning av hur stor del av ansökningarna som på grund av avgränsningen inte omfattas av tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna och vad detta innebär för tillgången till tjänster för barn. Bedömningen av propositionens konsekvenser har kompletterats till denna del. Dessutom har bestämmelsen preciserats så att endast sådana tjänsteproducenter som för registrering av tjänstenhet första gången ska lämna tillsynsmyndigheten ett straffregisterutdrag inte omfattas av tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna. Vissa välfärdsområden (*Mellersta Finlands, Östra Nylands, Kajanalands, Kymmenedalens, Västra Nylands, Birkalands och*

Norra Savolax välfärdsområden), Finlands patient- och klientsäkerhetsförening rf och Tehy rf föreslog också att personer som arbetar med äldre personer och personer med funktionsnedsättning utesluts från tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna. Till denna del har inga ändringar gjorts i propositionen, men i den har man strävat efter att tydligare lyfta fram orsakerna till att lösningarna skiljer sig från varandra.

I flera utlåtanden ansågs det viktigt att lagen träder i kraft snabbt. Regionförvaltningsverken och Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården fäste dock i sina utlåtanden uppmärksamhet vid den snäva tidsramen för verkställigheten av lagen, det extra arbete som den medför samt de åtgärder och ändringar i informationssystemen som den förutsätter. Regionförvaltningsverken fäste också mer allmänt uppmärksamhet vid de tilläggsresurser som verkställigheten av lagen förutsätter. Justitiekanslersämbetet och vissa andra fäste i sitt utlåtande uppmärksamhet vid behovet av tillräckligt tidig styrning i fråga om tillämpningen av de temporära bestämmelserna. Flera remissinstanser föreslog att ändringen ska göras långvarig, bestående eller att behovet av permanenta ändringar ska bedömas vid den fortsatta beredningen (Finlands patient- och klientsäkerhetsförening rf, Unioni45 tandvårdsklinik, Suomen Terveystalo Oy-koncernen, Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund ry, Suomen Hammaslääkäriliitto - Finlands Tandläkarförbund ry, Suomen Fysioterapeutit - Finlands Fysioterapeuter ry, Koulutettujen Hierojien Liitto ry, Finlands Ergoterapeutförbund rf, Suomen Psykologiliitto ry, Finlands Talterapeutförbund rf och Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf). Å andra sidan framförde vissa remissinstanser att den grundläggande lösningen i lagen, enligt vilken produktionen av tjänster förutsätter registrering, är viktig (Centralförbundet för barnskydd rf, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Handikappforum rf). I utlåtandena framfördes också kommentarer om vidareutvecklingen av Soteri och registreringsförfarandet och till exempel vilka uppgifter som är nödvändiga med tanke på registreringsförfarandet och tillsynen samt vilka ändringar i verksamheten som är väsentliga ändringar som kräver registreringsbeslut. I sitt utlåtande kritiserade Nytt Arbeta rf tillsynslagens grundläggande lösning enligt vilken registrering som tjänsteproducent förutsätter FO-nummer. Mikro- och ensamföretagare rf ansåg att de skador som orsakats och fortfarande orsakas tjänsteproducenterna ska ersättas. Justitiekanslersämbetet men också flera andra remissinstanser betonade behovet av att vid sidan av lagberedningen fortsätta med åtgärderna för att göra registreringsförfarandet smidigare och förkorta behandlingstiderna. Regionförvaltningsverken, justitiekanslersämbetet och flera andra remissinstanser (Västra Nylands, Birkalands och Egentliga Finlands välfärdsområden, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands Ergoterapeutförbund rf, Hyvinvointiala Hali ry och Fackförbundet Pro rf) betonade att det finns tillräckliga resurser för registreringsförfarandet och behovet av att säkerställa att behandlingen av ansökningarna inte drar ut på tiden på grund av propositionen. Justitiekanslersämbetet ansåg det också viktigt att tydligare lyfta fram de åtgärder genom vilka man redan har försökt korrigera behandlingen av ansökningarna. Propositionen har kompletterats till denna del. Till propositionen har också efter remissbehandlingen fogats ett kapitel om verkställighet och uppföljning av propositionen, där ovannämnda synpunkter har betonats. Avsikten är att behovet av bestående ändringar ska bedömas under den tid som de temporära bestämmelserna är i kraft.

Försäkringsdomstolen framförde i sitt utlåtande att det i de besvärärenden som gäller utkomstskyddet och som behandlas i försäkringsdomstolen kan vara fråga om när näringsverksamheten har inletts. Enligt försäkringsdomstolens nuvarande uppfattning medför propositionen dock inga ändringar i behandlingen av nämnda besvärärenden.

I utlåtandena understöddes i stor utsträckning uppskovet med registreringen av offentliga tjänsteproducenter med två år. Det ansågs göra det möjligt att etablera och göra registreringsförfarandet smidigare med beaktande av att behandlingen av ansökningarna ska

överförs till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket 2026. Uppskovet ansågs också ge välfärdsområdena möjlighet att förbereda sig och organisera sig på det sätt som registreringen förutsätter (*regionförvaltningsverken, Mellersta Nylands, Kymmenedalens, Västra Nylands, Norra Savolax och Egentliga Finlands välfärdsområden samt Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT*). En del av remissinstanserna understödde dock inte uppskovet alls eller ansåg att det är för långt (*Hyvinvointiala Hali ry, Suomen Kuntoutusyritystajät ry och Centralförbundet för barnskydd rf*) och en del ansåg att två år är otillräckliga eller ansåg att huruvida den är tillräckligt ska bedömas kritiskt (*Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund ry och Vanda och Kervo samt Birkalands välfärdsområden*). Uppskovet ansågs kunna äventyra målet om likabehandling mellan privata och offentliga tjänsteproducenter och försämra konkurrensneutraliteten (*Konkurrens- och konsumentverket, Företagarna i Finland rf och Hyvinvointiala Hali ry*). Östra Nylands välfärdsområde föreslog att registreringen av offentliga tjänsteproducenter ska vara möjlig redan nu, *Kymmenedalens välfärdsområde* föreslog för sin del gradering av registreringen av offentliga tjänsteproducenter. *Regionförvaltningsverken och Egentliga Finlands välfärdsområde* ansåg det vara viktigt att säkerställa tillräcklig finansiering för kostnaderna för registreringen av offentliga tjänsteproducenter. Det har inte gjorts ändringar i propositionen till denna del.

Konkurrens- och konsumentverket och *Företagarna i Finland rf* ansåg att uppskovet skulle ge de offentliga tjänsteleverantörerna en konkurrensfördel och försämrar konkurrensneutraliteten, eftersom privata aktörer blir tvungna att följa registreringsförfarandet och bära kostnaderna för det. Detta kan på lång sikt leda till att antalet privata aktörer på marknaden och därmed också konsumenternas valmöjligheter minskar. *Konkurrens- och konsumentverket* fäste också uppmärksamhet vid att en överföring av skyldigheten att registrera offentliga tjänsteproducenter kan förhindra att avgifterna sänks, vilket kan belasta i synnerhet små privata tjänsteleverantörer och att nivån på prestationsavgifterna ska bedömas på nytt. Även i flera andra utlåtanden fästes det ur bland annat denna synvinkel uppmärksamhet vid de höga registreringskostnaderna (*Akava ry, Suomen Kuntoutusyritystajät ry, Finlands näringsliv rf, Hyvinvointiala Hali ry, Läkarföretagen rf, Suomen Fysioterapeutit - Finlands Fysioterapeuter ry, Koulutettujen Hierojien Liitto ry, Suomen Psykologiliitto ry, Finlands Talterapeutförbund rf, Närings terapeuternas förening rf, Mikro- och ensamföretagare rf, Företagarna i Finland rf, Syn och ögonhälsa i Finland rf, Unioni45 tandvårdsklinik och Nytt Arbete rf*). Propositionens konsekvenser har kompletterats med ovanstående synpunkter.

Finansministeriet ansåg i sitt utlåtande att överföringen av kostnaderna för registreringen av offentliga tjänsteproducenter kan föreslås bli korrigerad i samband med beredningen av planen för de offentliga finanserna 2026–2029 och rambeslutet för statsfinanserna. Det föreslås att de ändringar som gäller 2025 korrigeras i samband med förslaget till komplettering av budgeten. Finansministeriet hänvisade också till reformeringen av statens regionförvaltning och resurserna för registrerings- och tillsynsverksamheten och önskade bli hörd under den fortsatta beredningen av ärendet. Propositionens förhållande till budgeten har kompletterats utifrån finansministeriets utlåtande och vid den fortsatta beredningen av propositionen har det förts diskussioner med ministeriet om resurserna för registrerings- och tillsynsverksamheten.

Ålands landskapsregering konstaterade i sitt utlåtande att regeringspropositionen gäller rättsområden där landskapet har egen lagstiftningsbehörighet. På grund av det som nämns ovan och på grund av att endast några sidor av regeringspropositionen har översatts, gav landskapsregeringen inget utlåtande om propositionens materiella innehåll.

Efter remissbehandlingen den 21 oktober 2024 ordnade social- och hälsovårdsministeriet ett samrådsmöte för centrala intressentgrupper om övergångsbestämmelser om registrering av familjegrupp. Inbjudan till samrådet sändes till arbets- och näringsministeriet, de

välfrädsområden inom vars område det var känt att det finns privata familjegrupper, de högsta laglighetsövervakarna, barnombudsmannen, en del av närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna), regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Centralförbundet för barnskydd rf samt privata tjänsteproducenter som upprätthåller familjegrupper.

Vid samrådsmötet höll arbets- och näringsministeriet, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Centralförbundet för barnskydd rf, Kuopion Setlementti Puijola ry och Kotokunta Oy inlägg. Vid samrådsmötet fick förslagen till bestämmelserna understöd. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården påpekade att det uttryck som används i de föreslagna bestämmelserna utan dröjsmål kan lämna rum för tolkning och ansåg att om det i lagen uttryckligen föreskrivs en tidsfrist för att lämna in ansökan, behöver tidsfristen inte vara särskilt lång, förutsatt att tjänsteproducenterna hinner informeras om saken. Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland fäste uppmärksamhet vid att det med stöd av integrationslagen också kan finnas andra boendeenheter än familjegrupper som ärendet kan gälla.

Utifrån samrådsmötet ändrades lagförslaget så att övergångsbestämmelserna utöver familjegrupper även gäller andra bostadsenheter som avses i 28 § i integrationslagen.

7 Specialmotivering

7.1 Lagen om tillsynen över social- och hälsovården

5 §. *Rätt att producera socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster.* Till paragrafen fogas temporärt ett nytt 3 mom. enligt vilken en sådan tjänsteproducent vars i 9 § avsedda personal som deltar i klient- och patientarbete består av en person och som har gjort de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och har gett de uppgifter som avses i de nämnda momenten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänstenhet, får trots vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. inleda sin verksamhet eller genomföra ändringar med iakttagande av bestämmelserna i denna lag, tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats.

Syftet med bestämmelsen är att göra det möjligt för en tjänsteproducent som omfattas av tillämpningsområdet för de temporära bestämmelserna att inleda sin verksamhet och genomföra väsentliga förändringar i tjänstenheten med iakttagande av bestämmelserna i tillsynslagen genast efter det att ansökan om registrering har lämnats, innan tillsynsmyndigheten har fattat ett sådant registreringsbeslut som avses i 21 § 2 mom. Genom bestämmelsen ändras inte tillsynslagens grundläggande lösning enligt vilken produktionen av social- och hälso- och sjukvårdstjänster förutsätter registrering av tjänsteproducenter och tjänstenheter och att förutsättningarna i lagen uppfylls. Den egentliga rätten att producera tjänster som avses i lagen är fortfarande beroende av beslut enligt 21 § 2 mom. och registreringar enligt 5 § 1 och 2 mom. Genom bestämmelsen ändras inte heller de uppgifter och utredningar i en ansökan om registrering av en tjänsteproducent eller en tjänstenhet som med stöd av 16 § 1 och 2 mom. krävs av en tjänsteproducent som är ensam verksam.

Med tjänsteproducent enligt det föreslagna 3 mom. avses en tjänsteproducent enligt 4 § 1 mom. 2 punkten vars i 9 § avsedda personal som deltar i klient- och patientarbetet består av en person. Tillämpningsområdet för bestämmelsen omfattar alla tjänsteproducenter som producerar social- och hälso- och sjukvårdstjänster enligt bestämmelsen oberoende av deras juridiska form. Tillämpningsområdet omfattar således till exempel privata näringsidkare och verksamhet i aktieföretagsform.

Bestämmelsen ska i första hand tillämpas på en tjänsteproducent där företagaren själv tillhandahåller social- och hälsovårdstjänster. Om en fysisk person som är tjänsteproducent inte själv tillhandahåller tjänster i förhållande till kunden eller patienten, kan tjänsteproducenten anställa, hyra ut eller genom underleverans anlita högst en person som deltar i klient- och patientarbetet att producera social- och hälso-tjänster. Bestämmelsen möjliggör inte en situation där en tjänsteproducent anställer eller hyr personal eller anlitar en annan tjänsteproducent som underleverantör så att fler än en person faktiskt deltar i det egentliga klient- och patientarbetet, även i en sådan situation där dessa personers sammanlagda arbetsinsats motsvarar ett årsverke. Kravet på personal hindrar dock inte att tjänsteproducenten har personal som helt och hållet bistår företagsverksamheten (till exempel en mottagningsassistent, en bokförare) och som inte deltar i det egentliga klient- och patientarbetet. Om en tjänsteproducent anställer, hyr ut eller genom underleverans anlitar fler än en person som deltar i klient- och patientarbetet på heltid eller på deltid åt gången, tillämpas 1 och 2 mom. på tjänsteproducentens rätt att producera tjänster i stället för det föreslagna 3 mom.

Begränsningen av personalen enligt bestämmelsen hindrar inte en situation där personer som är anställda hos en annan tjänsteproducent samtidigt arbetar i samma lokaler och med samma klienter och patienter som den tjänsteproducerande företagaren. Till exempel inom mun- och tandvården är det vanligt att ett avtal om uthyrning av mottagningslokaler omfattar en person som är anställd hos en hyresvärd som är tjänsteproducent och som denne har bestämmande inflytande över och som bistår en tandläkare i vårdverksamheten. En sådan person som bistår en tandläkare betraktas inte som personal hos en tjänsteproducent som är tandläkare, om inte tjänsteproducenten själv särskilt anmäler att han eller hon är en del av sin egen personal.

Kraven på personalens storlek som är en förutsättning för tillämpningen av bestämmelsen gäller allt klient- och patientarbete inom de social- eller hälsovårdstjänster som fastställs i tillsynslagen. Som klient- och patientarbete som avses i bestämmelsen betraktas också till exempel stödtjänster som ordnas som socialservice enligt 14 § 1 mom. 6 punkten i socialvårdslagen.

Enligt det föreslagna 3 mom. är en förutsättning för inledande av verksamheten att tjänsteproducenten har lämnat de ansökningar om registrering av tjänsteproducenten och tjänsteenhetsenheten som avses i 16 § 1 och 2 mom. Dessa registreringsansökningar kan göras samtidigt. Enbart inlämnandet av tjänsteproducentens ansökan ger inte möjlighet att inleda verksamheten. En ytterligare förutsättning är att tjänsteproducenten har lämnat de uppgifter som avses i 16 § 1 och 2 mom. för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet. Sökanden ska också följa andra bestämmelser i 3 kap. i tillsynslagen. En förutsättning för inledande av verksamheten är således att tjänsteproducenten i enlighet med 15 § 1 mom. har sänt ansökan om registrering elektroniskt eller i enlighet med 3 mom. på något annat sätt än i elektronisk form till den behöriga tillsynsmyndigheten.

Tjänsteproducenten ska själv bedöma bestämmelsens lämplighet för dess verksamhet och innan verksamheten inleds säkerställa att tjänsteproducenten i ansökan har lämnat exakt alla uppgifter som behövs för registreringen i enlighet med tillsynsmyndigheternas anvisningar. Tjänsteproducenten har ett strikt ansvar för att de uppgifter som tjänsteproducenten lämnar är korrekta och tillräckliga. Med strikt ansvar avses ansvar oberoende av oaktsamhet, vilket innebär att tjänsteproducenten under alla omständigheter ansvarar för att de uppgifter som tjänsteproducenten lämnat är korrekta oberoende av om orsaken till att felaktiga eller bristfälliga uppgifter lämnats är till exempel försummelse eller ren oaktsamhet. En tjänsteproducent som är verksam med stöd av bestämmelsen svarar också för att tjänsteproducenten uppfyller de krav som ställs i tillsynslagen under hela verksamhetstiden. Om en tjänsteproducent ändrar sin verksamhet till exempel så att tjänsteproducentens i 9 § avsedda personal som deltar i klient-

och patientarbetet består av två eller flera personer, har tjänsteproducenten inte rätt att fortsätta tillhandahålla tjänster med stöd av bestämmelsen, utan genomförandet av förändringen förutsätter då ett registreringsbeslut som fattas på basis av ansökan som avses i 21 § 2 mom.

Det föreslagna 3 mom. gör det möjligt att avvika enbart från det som föreskrivs i 1 och 2 mom., enligt vilken en förutsättning för att inleda verksamhet av socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster eller genomföra en förändring är att det fattats ett beslut enligt lagen om registrering av en tjänsteproducent eller ändring av den. Tjänsteproducenten ska i övrigt följa bestämmelserna i lagen. I 2 kap. föreskrivs det om andra krav som gäller tjänsteproducenter och verksamheten som ska uppfyllas för att verksamheten ska kunna inledas. Exempelvis enligt 6 § får tjänsteproducenten inte vara försatt i likvidation eller konkurs och den ska ha en försäkring i enlighet med patientförsäkringslagen. På tjänsteproducenter som är verksamma med stöd av det föreslagna 3 mom. och på deras tjänsteenheter tillämpas bestämmelserna om egenkontroll i 4 kap. och myndighetstillsyn i 5 kap. i tillsynslagen. Tjänsteproducenten ska till exempel utarbeta en plan för egenkontroll enligt 27 §. Bestämmelserna och principerna om myndighetstillsyn ska tillämpas på samma sätt som på sådana tjänsteproducenter och tjänsteenheter vars verksamhet grundar sig på tillsynsmyndighetens beslut. I enlighet med vad som konstateras ovan ska det vara möjligt att rikta samma påföljder för den tillsyn som utövas under verksamhetstiden i tillsynslagen för en aktör som är verksam med stöd av det föreslagna 3 mom. som för sådana tjänsteproducenter som är registrerade.

Det föreslagna 3 mom. påverkar inte heller tjänsteproducentens skyldighet att följa de krav eller tillståndskrav som ställs på den eller verksamheten någon annanstans i lagstiftningen. Den föreslagna bestämmelsen ger således inte möjlighet att avvika från till exempel kravet på att regionförvaltningsverket beviljar tillstånd för laboratorieundersökningar som behövs för att konstatera smittsamma sjukdomar enligt 18 § 2 mom. i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016). Trots vad som föreskrivs i 3 mom. är det tillstånd som avses i den nämnda bestämmelsen i lagen om smittsamma sjukdomar fortfarande en förutsättning för att verksamheten ska kunna inledas. Också till exempel i lagstiftningen om yrkesutbildade personer föreskrivs det särskilt om förutsättningarna för arbete som yrkesutbildad person inom social- och hälsovården. En tjänsteproducent som inleder sin verksamhet ska själv svara för att hon eller han också annanstans i lagstiftningen uppfyller de krav som ställs på verksamheten.

En sådan tjänsteproducent som med stöd av det föreslagna 3 mom. har inlett sin verksamhet eller genomfört en förändring och dess tjänseenhet anses vara registrerade i enlighet med tillsynslagen vid tillämpningen av annan lagstiftning. Exempelvis ett välfärdsområde kan i enlighet med 14 § 1 mom. i lagen om ordnande av social- och hälsovård skaffa tjänster direkt av en tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av det föreslagna 3 mom. Välfärdsområdet är då skyldigt att utreda att tjänsteproducenten enligt den föreslagna bestämmelsen har rätt att börja producera tjänster innan beslutet om registrering och den anteckning om registrering som görs på basis av beslutet fattas.

Hälso- och sjukvårdstjänster som produceras med stöd av det föreslagna 3 mom. kan betraktas som i 35 § 1 punkten i mervärdesskattelagen (1501/1993) avsedda hälso- och sjukvårdstjänster som tillhandahålls av en privat tjänsteproducent och på vars försäljning det inte betalas skatt med stöd av 34 § 1 mom. i den lagen, om de materiella kraven för tjänstens karaktär som anges i mervärdesskattelagen uppfylls. På motsvarande sätt kan socialvård som producerats med stöd av det föreslagna 3 mom. betraktas som sådan socialvård som avses i 38 § i mervärdesskattelagen och på vars försäljning det inte betalas skatt om villkoren som anges i mervärdesskattelagen uppfylls.

Enligt 44 kap. 3 § 2 mom. i strafflagen (39/1889) är olovligt utövande av ett yrke inom hälso- och sjukvården straffbart. Enligt den bestämmelsen döms för olovlig utövning av ett yrke inom hälso- och sjukvården bland annat den som utan tillstånd som krävs enligt tillsynslagen driver en enhet som tillhandahåller hälso- eller sjukvårdstjänster. På motsvarande sätt ska enligt 50 § 2 mom. i tillsynslagen för olovlig utövning av ett yrke inom socialvården dömas också den som utan ett sådant beslut om registrering som föreskrivs i 21 § i lagen bedriver verksamhet som tjänsteproducent inom socialvården eller driver en tjänsteenhet inom socialvården. Den som inlett sin verksamhet med stöd av det föreslagna 3 mom. anses vara registrerad i enlighet med tillsynslagen också vid tillämpningen av de ovannämnda straffbestämmelserna.

Enligt det föreslagna 3 mom. upphör rätten att fortsätta verksamheten som beslutet gäller om ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. är ett beslut om avslag. En registreringsansökan från en person som inlett sin verksamhet med stöd av det föreslagna 3 mom. bedöms och behandlas på samma grunder som ansökningarna från de tjänsteproducenter som inte omfattas av bestämmelserna. På motsvarande sätt som vid behandlingen av andra registreringsansökningar, ska tillsynsmyndigheten före ett beslut om avslag vid behov begära tilläggsutredningar av sökanden eller hänvisa sökanden att ändra sin verksamhet, om tillsynsmyndigheten utifrån de uppgifter som lämnats i ansökan anser att verksamheten i sin föreslagna form inte uppfyller de krav som lagen ställer på den. Beslutet ska iakttas efter det att det bevisligen har delgetts i enlighet med 60 § i förvaltningslage (434/2003). Dessutom ska beslutet i enlighet med 44 § 2 mom. i tillsynslagen iakttas trots ändringssökande. I en sådan situation ska bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. tillämpas på tjänsteproducentens nya motsvarande ansökan. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa klient- och patientsäkerheten samt att förhindra att förutsättningarna för en tjänsteproducent eller tjänsteenhet kringgås i en situation där tjänsteproducenten en gång har fått ett beslut om avslag. I en situation där tjänsteproducenten är en juridisk person enligt det föreslagna 3 mom. kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten i lagen beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag. Dessa personer kan till exempel ha haft en avgörande betydelse vid bedömningen av en annan tjänsteproducents tillförlitlighet. Detta ska kunna beaktas vid bedömningen av en sådan tjänsteproducents ansökan där samma person är i en sådan ställning som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten. Bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. ska alltså tillämpas också till exempel i en situation där den tjänsteproducent som fått ett beslut om avslag eller någon annan person som de facto leder eller sköter förvaltningen av dess verksamhet ansöker om registrering via en annan tjänsteproducent och det av vars omständigheter tydligt framgår att arrangemangen i anslutning till förfarandet har skapats i syfte att kringgå de föreslagna bestämmelserna.

Till paragrafen fogas också ett nytt 4 mom. enligt vilket 3 mom. inte ska tillämpas på en tjänsteproducent som för registrering av en tjänsteenhet första gången ska lämna de uppgifter som avses i 16 § 2 mom. 7 punkten i ansökan. Enligt den bestämmelsen ska en tjänsteproducent till tillsynsmyndigheten lämna ett sådant straffregisterutdrag som avses i 4 § 1 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn för personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande. I den nämnda punkten i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn föreskrivs det att om det till ansvarsområdet för en tjänsteproducent av privat socialservice eller privat hälso- och sjukvård hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga, ska Tillstånds och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket innan dessa beviljar tillstånd kräva att en person som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen. Enligt 2 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn tillämpas lagen på arbete som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller annars arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Med

personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande avses enligt förarbetena till lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn till exempel sådana företagare som fungerar som tjänsteproducent som har i uppgift att arbeta med barn inom tjänsteenheten. En sådan tjänsteproducent kan inte inleda sin verksamhet med stöd av det föreslagna 3 mom., utan det föreslås att paragrafens 1 och 2 mom. tillämpas. Syftet är att trygga det särskilda skyddet för barn inom socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster genom att säkerställa att kontroll av brottslig bakgrund, för sådana personer som arbetar med barn och som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande, görs på behörigt sätt innan beslut om registrering av tjänsteproducent och tjänsteenhet fattas och verksamheten inleds. Däremot kan en tjänsteproducent vars personal består av endast en person i arbetsavtalsförhållande som deltar i klient- och patientarbetet inleda sin verksamhet med stöd av det föreslagna 3 mom. efter att själv ha kontrollerat personalens brottsliga bakgrund och utifrån den bedömt personalens lämplighet för att producera tjänsten.

Det föreslagna 4 mom. ska tillämpas på en sådan registreringsansökan om en tjänsteproducent, i samband med vilken tjänsteproducenten första gången ska lämna ett sådant straffregisterutdrag som avses i 4 § 1 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn för dem som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande. Om en tjänsteproducent när lagen träder i kraft har registrerat en eller flera tjänsteenheter för vars registrering tjänsteproducenten redan lämnat ett straffregisterutdrag för den enda personen som hör till personalen som deltar i klient- och patientarbetet, behöver det inte på nytt lämnas för samma persons del i en ansökan om en ny tjänsteenhet av samma tjänsteproducent. I en sådan situation kan tjänsteproducenten inleda verksamheten med stöd av det föreslagna 3 mom. genast efter att ansökan har lämnats. Om det i tjänsteenhetens verksamhet sker förändringar som inte gäller personalen, kan tjänsteproducenten genomföra en sådan förändring med stöd av det föreslagna 3 mom. genast efter det att ansökan har lämnats. Om förändringen av en tjänsteenhet däremot gäller sådan personal vid tjänsteenheten som utför klient- och patientarbete som avses i 9 § och straffregisterutdraget för personalen i fråga inte tidigare lämnats i ett registreringsärende, utan det första gången ska lämnas till tillsynsmyndigheten i enlighet med 16 § 2 mom. 7 punkten, förutsätter genomförandet av förändringen att ett registreringsbeslut fattas.

Innan registreringsansökan lämnas ska tjänsteproducenten själv bedöma om det i ansökan är fråga om en sådan verksamhet på vilken skyldigheten att visa upp straffregisterutdrag enligt 16 § 2 mom. 7 punkten tillämpas och om tjänsteproducenten tidigare har lämnat ett straffregisterutdrag i fråga om den personal som deltar i klient- och patientarbetet. Detta innebär en förändring jämfört med det nuvarande rättsläget, där tillsynsmyndigheten har bedömt behovet av att utreda brottslig bakgrund efter det att ansökan lämnats in och separat begärt att tjänsteproducenten visar upp ett straffregisterutdrag. Om tjänsteproducenten bedömer att ansökan gällande hans eller hennes tjänsteenhet omfattas av tillämpningsområdet för 16 § 2 mom. 7 punkten och har inte tidigare visat upp ett straffregisterutdrag i fråga om den personal som deltar i klient- och patientarbetet, ska tjänsteproducenten på samma sätt som för närvarande invänta ett registreringsbeslut innan verksamheten inleds eller förändringen genomförs.

52 §. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Det föreslås att paragrafen ändras så att för statens sinnessjukhus, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, Enheten för hälso- och sjukvård för fångar, statliga affärsverk, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, självständiga offentligt rättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller en församling eller kyrklig samfällighet inom de kyrkorna avses 3 kap. i lagen träda i kraft den 1 januari 2028. En senareläggning av ikraftträdandet av 3 kap. i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna till ingången av 2028 motsvarar den förlängning av övergångsperioden som föreslås i 56 §.

Det föreslås att ett nytt 2 mom. fogas till paragrafen enligt vilket en privat tjänsteproducent får fortsätta sådan familjegrupsverksamhet eller någon annan bostadsenhets verksamhet, i form av familjegrupphemsverksamhet enligt socialvårdslagen innan den registreras enligt tillsynslagen, som tjänsteproducenten med stöd av integrationslagen har producerat. Det nya 2 mom. gäller verksamhet som redan pågår när den nya integrationslagen träder i kraft. Momentet gäller däremot inte familjegrupphemsverksamhet som inleds den 1 januari 2025 eller därefter. Syftet med bestämmelsen är att trygga kontinuiteten i den verksamhet som redan pågår.

Efter det att den nya lagstiftningen har trätt i kraft den 1 januari 2025 ska privata tjänsteproducenter utan dröjsmål göra de ansökningar som anges i tillsynslagen och lämna tillsynsmyndigheterna de uppgifter som anges i tillsynslagen för registrering som tjänsteproducent och registrering av tjänsteenheter. Privata tjänsteproducenter ska ha förberett sig på reformen av integrationslagen och på registreringen enligt tillsynslagen. Därför anses det att ansökningarna ska göras och uppgifterna lämnas till tillsynsmyndigheten genast i början av 2025. Privata tjänsteproducenter ska från och med den 1 januari 2025 till övriga delar följa bestämmelserna i tillsynslagen.

56 §. Registrering av offentliga tjänsteproducenter. Det föreslås att 1 mom. ändras så att en offentlig tjänsteproducent ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i 16 § före den 1 januari 2028, varvid 3 kap. i lagen träder i kraft för de offentliga tjänsteproducenternas del. Uppgifterna ska föras in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2030. Enligt det föreslagna 2 mom. anges det att om den anmälan som avses i 1 mom. lämnas in efter den 1 januari 2028 eller om det efter att den anmälan som avses i 1 mom. lämnats in sker väsentliga förändringar i en offentlig tjänsteproducents verksamhet eller om den offentliga tjänsteproducenten registrerar en ny tjänstenhet, tillämpas på behandlingen av en sådan anmälan 5 § och 3 kap. i lagen. Dessutom görs vissa författningstekniska uppdateringar i paragrafen.

Den föreslagna ändringen av övergångsperioden ger de offentliga tjänsteproducenterna två år på sig att lämna tillsynsmyndigheterna de uppgifter som behövs för registreringen. Bestämmelsen gör det möjligt att meddela uppgifter om en offentlig tjänsteproducent tidigare, men på grund av att behandlingen av ansökningar om registrering av privata tjänsteproducenter är anhopad är det ändamålsenligt att de offentliga tjänsteproducenterna börjar göra registreringsanmälningar enligt 1 mom. tidigast under 2026. Välfärdsområdenas servicenätverk förändras ständigt, och därför kan uppgifterna i en för tidig registreringsanmälan vara föråldrade i det skede då tillsynsmyndigheten antecknar uppgifterna i registret.

Ikraftträdande. Bestämmelsen innehåller en ikraftträdandebestämmelse, en bestämmelse om tillämpning av lagen samt övergångsbestämmelser. Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025. Lagen 5 § 3 och 4 mom. föreslås dock tillämpas först från och med den 1 februari 2025 på grund av de ändringar i informationssystemen som tillämpningen av momenten förutsätter. Lagens 5 § 3 och 4 mom. gäller till utgången av 2026. Möjligheten att inleda tjänsteverksamhet enligt det föreslagna 3 mom. förutsätter i praktiken att ansökan om registrering har lämnats till tillsynsmyndigheten på det sätt som föreskrivs i lagen senast den 31 december 2026. Då får verksamheten enligt ansökan fortsätta efter den 31 december 2026 till dess att ett registreringsbeslut har fattats i ärendet.

Det föreslagna 3 mom. ska tillämpas på ansökningar som gjorts efter lagens ikraftträdande samt på ansökningar som är anhängiga vid tillsynsmyndigheten vid ikraftträdandet av lagen. Som startdatum för verksamheten vid tjänsteproducentens tjänstenhet antecknas det datum som tjänsteproducenten meddelat, dock tidigast den 1 februari 2025. Om en tjänsteproducent dock före den 1 februari 2025 har fått ett beslut om avslag enligt 21 § 2 mom. i lagen om registrering

av tjänsteproducent och tjänsteenhet, tillämpas bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. i lagen på en ny ansökan om registrering av tjänsteproducent och tjänsteenhet. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa klient- och patientsäkerheten samt att förhindra att förutsättningarna för en tjänsteproducent eller tjänsteenhet kringgås i en situation där tjänsteproducenten en gång har fått ett beslut om avslag. Om tjänsteproducenten är en juridisk person, kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten i tillsynslagen beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag. Dessa personer kan till exempel ha haft en avgörande betydelse vid bedömningen av en annan tjänsteproducents tillförlitlighet. Detta ska kunna beaktas vid bedömningen av en sådan tjänsteproducents ansökan där samma person är i en sådan ställning som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten. Bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. ska alltså tillämpas också till exempel i en situation där den tjänsteproducent som fått ett beslut om avslag eller någon annan person som de facto leder eller sköter förvaltningen av dess verksamhet ansöker om registrering via en annan tjänsteproducent och det av vars omständigheter tydligt framgår att arrangemangen i anslutning till förfarandet har skapats i syfte att kringgå den föreslagna bestämmelsen.

7.2 Socialvårdslagen

22 a §. Familjegrupphem. I paragrafens 5 mom. föreslås en ändring av teknisk natur. Hänvisningen till lagen om privat socialservice, som upphävts genom tillsynslagen, ändras till en hänvisning till tillsynslagen. I tillsynslagen föreskrivs det inte om tillståndsförfarandet på samma sätt som i den upphävda lagen om privat socialservice, och därför ändras också bestämmelsens ordalydelse.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Lagarna ska vara i kraft den 1 januari 2025 när registreringskyldigheten i fråga om privata familjegrupphem i tillsynslagen träder i kraft. Om verksamma familjegrupphem och andra bostadsenheter inte kan fortsätta sin verksamhet som familjegrupphem från och med den 1 januari 2025, blir de tvungna att lägga ner sin verksamhet åtminstone temporärt. Detta anses vara problematiskt inte bara för välfärdsområdet och tjänsteproducenten, utan framför allt för barn i familjegrupphem vars mänskliga relationer till familjegrupphemets personal bryts och många utmaningar skulle uppstå i deras vardag, till exempel när det gäller upprätthållandet av vänskapsförhållanden och skolgången. Om familjegrupphemens verksamhet upphör, ska välfärdsområdet ordna omsorgen om barnen i ett privat familjegrupphem på något annat sätt. Enligt bedömningen har välfärdsområdena dock inte faktiska möjligheter att starta nya enheter för familjegrupphem som egen tjänsteproduktion med mycket kort varsel.

Tillämpningen av 5 § 3 mom. förutsätter att ändringar i informationssystemen genomförs. Därför föreslås det att 5 § 3 och 4 mom. ska tillämpas först från och med den 1 februari 2025, då ändringarna i informationssystemen bedöms vara genomförda. Lagens 5 § 3 och 4 mom. gäller fram till utgången av 2026.

9 Verkställighet och uppföljning

Med beaktande av att de föreslagna bestämmelserna träder i kraft snabbt, krävs det för att målen för bestämmelserna ska uppnås och för att undvika att anhopningen blir långvarig, effektiv information om ändringarna och deras innehåll samt tydlig riktad intern och extern styrning av myndigheterna om de föreslagna temporära bestämmelsernas konsekvenser för registreringsförfarandet. Det är särskilt viktigt att ge förutseende kundhandledning gällande

situationer där de föreslagna bestämmelserna är tillämplig och vad den innebär. En sådan handledning minskar också den i propositionen beskrivna risken för tjänsteproducenter som inleder verksamhet före registreringsbeslutet. Med tanke på myndighetsverksamheten är det dessutom nödvändigt att säkerställa sådana ändringar i Soteris funktioner genom vilka kunderna och myndighetsanvändarna kan särskilja de ansökningar som omfattas av den föreslagna bestämmelsen och de tekniska registeråtgärder som krävs för att verksamheten ska kunna inledas innan ansökan behandlas.

Under giltighetstiden för de temporära bestämmelserna och under övergångsperioden för skyldigheten att registrera offentliga tjänsteproducenter är det nödvändigt att i större utsträckning följa upp och bedöma hur tillsynslagens bestämmelser fungerar ur tjänsteproducenternas och deras kunders synvinkel. I det fortsatta arbetet under giltighetstiden för de temporära bestämmelserna kommer social- och hälsovårdsministeriet att bedöma konsekvenserna av bestämmelserna, konsekvenserna av den verksamhetsmässiga utvecklingen och genom dem behovet av eventuella bestående ändringar i tillsynslagen samt behovet av bestämmelser på lägre nivå enligt de gällande bemyndigandena att utfärda förordning. Sådana behov av ändringar kan hänföra sig till permanent åtskiljande av registreringsförfarandet och det datainnehåll som krävs på basis av olika servicebranscher eller verksamhetens omfattning på det sätt som säkerställandet av klient- och patientsäkerheten möjliggör. Detta gäller också innehållet i registreringen av den offentliga tjänsteverksamheten. Genom bestämmelser på lägre nivå kan man också vid behov redan inom ramen för den gällande lagen åtskilja omfattningen av det datainnehåll som krävs i registreringsförfarandet i olika situationer, om myndigheternas interna anvisningar inte räcker till. Denna beredning ska fästas vid en noggrannare bedömning av gränserna för utvecklandet av förfarandet enligt den gällande lagstiftningen, förfarandets centrala belastningsfaktorer och betydelsen av rådande praxis för klient- och patientsäkerheten.

10 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till den kompletterande budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

I den ordinarie budgetpropositionen för 2025 ingår ett tillägg på 2,6 miljoner euro för välfärdsområdenas finansiering (mom. 28.89.31) i samband med skyldigheter att lämna registreringsavgifter till följd av tillsynslagen. Genom propositionen skjuts fullgörandet av välfärdsområdenas skyldigheter i fråga upp till 2027, varvid också de ovan beskrivna utgifterna senareläggs.

Propositionen har bedömts i fråga om de temporära bestämmelserna medföra kostnader för ändringar i tillsynsmyndigheternas informationssystem år 2025 samt medföra extra arbete för att behovet av handledning och rådgivning stärks åren 2025 och 2026. Tillsynsmyndigheterna ska i regel sträva efter att med sin befintliga finansiering täcka det tidsbegränsade extra arbetet och de kostnader som propositionen medför. Behovet av tilläggsanslag bedöms ännu i samband med förslaget till komplettering av budgeten.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

De viktigaste grundläggande fri- och rättigheterna med tanke på klienten och patienten är rätten till liv, personlig frihet och integritet (7 §) och rätten till social trygghet (19 §). En betydande bestämmelse i grundlagen är också det allmännas skyldighet att se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses (22 §). Med tanke på tjänsteproducenten ska dessutom beaktas näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen samt och kravet på likabehandling enligt 6 § 1 mom. i grundlagen. I bestämmelserna om de

grundläggande fri- och rättigheterna anges delvis hur skyldigheten att trygga social- och hälso-tjänster ska fullgöras och hur den lagstiftning som gäller tillsynen över social- och hälsovården ska verkställas.

Centrala principer med tanke på barnens grundläggande och mänskliga rättigheter, vars förverkligande ska tryggas, är enligt FN:s konvention om barnets rättigheter och grundlagen icke-diskriminering, att barnets bästa ska komma i främsta rummet, barnets rätt till särskilt skydd samt barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling. När det är fråga om en särskilt utsatt barngrupp framhävs det allmänna positiva handlingskyldigheter att enligt 22 § i grundlagen trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Den omsorg som avses i bestämmelsen åsyftar social- och hälsovårdstjänsterna och med oundgänglig omsorg avses enligt förarbetena till bestämmelsen bland annat tjänster som tryggar förutsättningarna för ett människovärdigt liv (RP 309/1993 rd, s. 73/II). Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster. Vid bedömningen av om tjänsterna är tillräckliga kan utgångspunkten anses vara en sådan nivå på tjänsterna som ger alla människor förutsättningar att fungera som fullvärdiga medlemmar i samhället (RP 309/1993 rd, s. 76/I, se även t.ex. GrUU 20/2004 rd, s. 2/II och GrUU 30/2013 rd, s. 3/I). Klausulen om närmare bestämmelser genom lagstiftning ger lagstiftaren spelrum i regleringen av rättigheterna och visar att det exakta innehållet i en grundläggande fri- eller rättighet kan bestämmas utifrån hela komplexet av grundläggande fri- och rättigheter och vanlig lagstiftning (GrUB 25/1994 rd, s. 5–6). Genom bestämmelsen i grundlagen fastställs inte hur tjänsterna ska ordnas, utan genom bestämmelsen åläggs det allmänna att trygga tillgången till tjänsterna (RP 309/1993 rd, s. 75/II, se även till exempel GrUU 20/2004 rd, s. 2/I).

Genom den förslagna lagen föreskrivs det temporärt om möjligheten för enskilda näringsidkare och andra små tjänsteproducenter i en jämförbar ställning att inleda sin verksamhet eller genomföra en väsentlig förändring i en redan registrerad verksamhet innan ett registreringsbeslut enligt lagen fattats. Målet är att trygga tillgången på personal och tjänster i en situation där registreringen av tjänsteproducenter är anhopad. Anhopningen har lett till att behandlingen av registreringsansökningar dragit ut på tiden, och därför har tjänsteproducenterna inte kunnat inleda tjänsteverksamhet och detta har således också försämrat tjänsteordnarnas och de stora tjänsteproducenternas möjligheter att skaffa yrkesutbildad personal inom social- och hälsovården och tjänster av yrkesutbildade personer som är verksamma ensamma. Dessutom skjuts ikraftträdandet av bestämmelserna om registrering av tjänsteproducenter och tjänsteenheter upp i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna. Detta gör det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet innan det är meningen att behandlingen av ansökningarna överförs till det nya riksomfattande Tillstånds- och tillsynsverket. Detta kan på längre sikt bedömas trygga tjänsterna, eftersom behandlingstiderna för registreringsansökningar förkortas och tjänsteverksamheten kan inledas snabbare.

Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv och till personlig frihet, integritet och trygghet. Det allmänna ska själv avstå från att kränka dessa rättigheter, men det ska också skapa förhållanden där dessa grundläggande fri- och rättigheter åtnjuter skydd mot enskilda kränkningar. Bestämmelsen om personlig trygghet skyddar det angivna rättsobjektet mot kränkningar från den offentliga makten själv, men förutsätter också att staten genom lagstiftningsskydd skyddar rättigheterna mot yttre kränkningar. Den personliga tryggheten understryker i synnerhet det allmänna positiva förpliktelser att vidta åtgärder för att skydda samhällsmedlemmarna mot rättsstridiga gärningar.

Enligt 19 § 3 mom. i grundlagen ska det allmänna stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Främjandet av välfärd täcker också skydd mot våld, underkastelse och utnyttjande (RP 309/1993 rd). Den centrala principen i FN:s konvention om barnets rättigheter är att barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet när myndighetsbeslut, lagar eller samhällspolitiska lösningar som rör barn fattas. Enligt konventionen ska barn skyddas särskilt mot våld och sexuellt utnyttjande (artiklarna 19 och 34).

Den föreslagna temporära bestämmelsen om möjligheten att inleda tjänsteverksamhet innan ett registreringsbeslut enligt lagen tillämpas inte på en tjänsteproducent som till tillsynsmyndigheten första gången ska lämna ett sådant straffregisterutdrag som avses i 4 § 1 mom. i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn för personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande. I lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn föreskrivs det att om det till ansvarsområdet för en tjänsteproducent av privat socialservice eller privat hälso- och sjukvård hör att tillhandahålla tjänster till minderåriga, ska Tillstånds och tillsynsverket för social- och hälsovården eller regionförvaltningsverket innan dessa beviljar tillstånd kräva att en person som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande och vars arbete omfattar uppgifter som avses i 2 § visar upp ett straffregisterutdrag enligt 6 § 2 mom. i straffregisterlagen. Med personer som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande avses till exempel sådana företagare som fungerar som tjänsteproducent som har i uppgift att arbeta med barn inom tjänsteenheten. En sådan tjänsteproducent kan inte heller i fortsättningen inleda sin verksamhet med stöd av det föreslagna 3 mom., utan det föreslås att det vanliga registreringsförfarandet tillämpas. Syftet med bestämmelsen är att trygga det särskilda skyddet för barn inom socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster genom att säkerställa att kontroll av brottslig bakgrund, för sådana personer som arbetar med barn och som inte hör till personalen i arbetsavtalsförhållande, görs på behörigt sätt innan beslut om registrering av tjänsteproducent och tjänsteenhet fattas och verksamheten inleds. Användningen av straffregisteruppgifter som en del av prövningen av tjänsteproducentens lämplighet i samband med registreringen av en tjänsteproducent skyddar inte direkt barn mot sexuellt utnyttjande eller annan allvarlig brottslighet. Utredning av bakgrundsuppgifterna kan dock för sin del förbättra möjligheterna att skapa en så trygg uppväxtmiljö som möjligt för barnen.

I fråga om personal i arbetsavtalsförhållande har kontroll av brottslig bakgrund föreskrivits den tjänsteproducent som fungerar som arbetsgivare. På motsvarande sätt har den tjänsteproducent som fungerar som arbetsgivare i enlighet med 28 § i tillsynslagen även i fortsättningen till uppgift att utreda brottslig bakgrund hos personer i arbetsavtalsförhållande som arbetar med äldre personer och som arbetar med personer med funktionsnedsättning.

Enligt artikel 20 i konventionen om barnets rättigheter, har barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö rätt till särskilt skydd och stöd från statens sida. Enligt artikeln ska det bland annat tas hänsyn till kontinuitet då lösningar om barnets omvårdnad övervägs. Enligt propositionen får privata familjegrupper och andra bostadsenheter som redan är verksamma fortsätta sin verksamhet från och med den 1 januari 2025 i form av familjegrupperverksamhet enligt 22 a § i socialvårdslagen innan den registrering som förutsätts i tillsynslagen. Syftet är att trygga kontinuiteten i den verksamhet som redan pågår. På så sätt tryggas kontinuiteten i omsorgen om barn i särskilt utsatt ställning vid den enhet där omsorgen om dem redan ordnas. Detta anses vara förenligt med barnets bästa.

Med tanke på jämlikheten mellan barn är det också motiverat att trygga verksamhetens kontinuitet. Utan övergångsbestämmelser hänför sig konsekvenserna till barn som är i landet utan vårdnadshavare och vars omsorg har ordnats i ett privat familjegrupper eller någon annan

bostadsenhet. Ett motsvarande hot mot verksamhetens kontinuitet riktas inte mot familjegrupper som välfärdsområdena upprätthåller som egen produktion och inte heller mot andra enheter inom social- och hälsovården som tillhandahåller omsorg om barn dygnet runt. Syftet med den föreslagna övergångsbestämmelsen är således att på lika villkor trygga kontinuiteten i omsorgen både mellan barn som är i landet utan vårdnadshavare och mellan olika barngrupper.

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Bestämmelsen har karaktären av grundläggande frihet, och i den befästs också principen om företagsfrihet. De verksamhetsförutsättningar, registreringskyldighet och tillsyn som ställs på tjänsteproducenter enligt tillsynslagen medför inskränkningar i bland annat näringsfriheten. Dessa har bedömts med tanke på näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i den regeringsproposition som ledde till att tillsynslagen stiftades (RP 299/2022 rd) och i grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 96/2022 rd) med anledning av den. Syftet med denna proposition är att göra det möjligt att medan registreringsförfarandet pågår idka näring i småskalig tjänsteverksamhet som med avseende på klient- och patientsäkerheten innebär låg risk och den kan således också anses främja tillgodoseende av idkande av näring och företagandets frihet. Syftet med senareläggningen av ikraftträdandet av bestämmelserna om registrering av tjänsteproducenter och tjänsteenheter i fråga om de offentliga tjänsteproducenterna är att göra det möjligt att utveckla och etablera registreringsförfarandet, vilket på motsvarande sätt kan bedömas trygga idkande av näring och företagande på längre sikt, när behandlingstiderna för registreringsansökningar förkortas och tjänsteverksamheten kan inledas snabbare. Å andra sidan har det också bedömts att de temporära bestämmelserna åtminstone tillfälligt kan förlänga behandlingstiden för andra tjänsteproducenters ansökningar.

Genom tillsynslagen och för sin del också genom registreringskyldigheten har man strävat efter att säkerställa klient- och patientsäkerheten inom social- och hälsovården och social- och hälsovårdstjänster av god kvalitet. Enligt grundlagsutskottet har det funnits godtagbara grunder för registreringskyldigheten som har samband med 19 § i grundlagen och i sista hand också med 7 § i grundlagen (GrUU 96/2022 rd, s. 2). Således kan det enligt regeringens uppfattning anses motiverat att med tanke på klient- och patientsäkerheten begränsa de föreslagna temporära bestämmelserna till tjänsteverksamhet med så låg risk som möjligt, även om den de facto försätter tjänsteproducenter av olika storlek i en ojämlig ställning sinsemellan. Genom de föreslagna bestämmelserna har man dock strävat efter att utvidga den temporära möjligheten att inleda tjänsteverksamhet till att omfatta alla tjänsteproducenter i jämförbar ställning, vilket tryggar tjänsteproducenternas jämlikhet på det sätt som förutsätts i 6 § i grundlagen. Även om den nämnda jämlikhetsbestämmelsen enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkningspraxis i princip endast gäller människor, har grundlagsutskottet dock ansett att jämlikhetsprincipen kan ha betydelse också vid bedömningen av bestämmelserna som gäller juridiska personer, i synnerhet när bestämmelserna indirekt kan påverka fysiska personers rättsliga ställning. Detta bedöms vara fallet i propositionen i fråga, där de föreslagna temporära bestämmelserna gäller enskilda näringsidkare och andra enmansföretag i företagsform och propositionens konsekvenser riktar sig till dessa delar således uttryckligen enskilda fysiska personer.

Grundlagsutskottet har i sin praxis i fråga om regleringen av näringsverksamhet ansett att återkallande av ett tillstånd är en myndighetsåtgärd som ingriper kraftigare i individens rättsliga ställning än avslag på en ansökan om tillstånd. Utskottet har därför ansett att proportionaliteten kräver att möjligheten att återkalla tillstånd binds vid allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och vid att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats. (Se t.ex. GrUU 46/2016 rd, s. 3 och GrUU 13/2014 rd, s. 2.) I propositionen föreskrivs det om möjligheten att inleda verksamheten innan

registreringsbeslutet fattats. Om registreringsbeslutet i en sådan situation skulle vara ett beslut om avslag, ska verksamheten avslutas. Enligt regeringens uppfattning är det dock inte fråga om en situation som kan jämföras med att tillståndet återkallas. Situationen skiljer sig från situationen för en sådan tjänsteproducent som redan fått ett positivt registreringsbeslut i synnerhet i det avseendet att det är fråga om inledande av verksamhet som baserar sig på sökandens egen bedömning och som oundvikligen skulle innebära en viss risk för verksamhetens kontinuitet, eftersom fortsatt verksamhet i sista hand skulle vara beroende av registreringsbeslutet. Avsikten är inte heller att i registreringsförfarandet försätta sökande som omfattas av de temporära bestämmelserna i en bättre ställning än andra sökande. Å andra sidan ska man vid behandlingen av en ansökan från en tjänsteproducent som omfattas av de temporära bestämmelserna, på motsvarande sätt som vid behandlingen av andra registreringsansökningar, före ett beslut om avslag vid behov begära tilläggsutredningar av sökanden eller hänvisa sökanden att ändra sin verksamhet, om tillsynsmyndigheten utifrån de uppgifter som lämnats i ansökan anser att verksamheten i sin föreslagna form inte uppfyller de krav som lagen ställer på den (RP 299/2022 rd, s. 108–109).

Med stöd av vad som anförts ovan anser regeringen att förslagen är förenliga med grundlagen och att de kan bedömas stödja det allmänna skyldighet att enligt 22 § i grundlagen tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023)
52 och 56 § och
fogas temporärt till 5 § nya 3 och 4 mom. som följer:

5 §

Rätt att producera socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster

En sådan tjänsteproducent vars i 9 § avsedda personal som deltar i klient- och patientarbete består av en person och som har gjort de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och har gett de uppgifter som avses i de momenten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet, får trots vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. inleda sin verksamhet eller genomföra en förändring med iakttagande av bestämmelserna i denna lag, tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats. En sådan tjänsteproducent som med stöd av detta moment har inlett sin verksamhet eller genomfört en förändring, och dess tjänsteenhet, ska anses vara registrerade i enlighet med denna lag vid tillämpningen av annan lagstiftning. Om beslutet är ett avslagsbeslut, upphör rätten att fortsätta med den verksamhet som beslutet gäller. På tjänsteproducentens nya ansökan tillämpas då bestämmelserna i 1 och 2 mom. i denna paragraf. Om tjänsteproducenten är en juridisk person, kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag.

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte på en sådan tjänsteproducent som för registrering av en tjänsteenhet första gången ska lämna de uppgifter som avses i 16 § 2 mom. 7 punkten i ansökan.

52 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024. För statens sinnessjukhus, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, Enheten för hälso- och sjukvård för fångar, statliga affärsverk, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, självständiga offentligt rättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller en församling eller kyrklig samfällighet inom de kyrkorna träder dock 3 kap. i lagen i kraft den 1 januari 2028.

Trots vad som föreskrivs i denna lag får en privat tjänsteproducent fortsätta i 28 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) avsedd verksamhet vid ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet som sådan verksamhet vid ett familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen från och med den 1 januari 2025 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats. En sådan tjänsteproducent som avses ovan ska göra de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och lämna tillsynsmyndigheten de uppgifter som avses i de momenten för registrering som

tjänsteproducent och registrering av en tjänstenhet utan dröjsmål efter det att tjänsteproducenten börjar producera sådan verksamhet vid ett familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen.

56 §

Registrering av offentliga tjänsteproducenter

En offentlig tjänsteproducent enligt 52 § 1 mom. får trots 5 § fortsätta sin verksamhet efter den 1 januari 2024 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag. En offentlig tjänsteproducent ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i 16 § innan 3 kap. i denna lag träder i kraft den 1 januari 2028. Uppgifterna förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2030.

Om den anmälan som avses i 1 mom. lämnas in efter den 1 januari 2028 eller om det efter att den anmälan som avses i det momentet lämnats in sker väsentliga förändringar i en offentlig tjänsteproducents verksamhet eller om den offentliga tjänsteproducenten registrerar en ny tjänstenhet, tillämpas på behandlingen av en sådan anmälan bestämmelserna i 5 § och 3 kap.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 5 § 3 och 4 mom. tillämpas dock först från och med den 1 februari 2025.

Lagens 5 § 3 och 4 mom. gäller till och med utgången av 2026. En tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av 5 § 3 mom. i denna lag får fortsätta med verksamheten efter den 31 december 2026 tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag har fattats.

Bestämmelserna i 5 § 3 och 4 mom. i denna lag tillämpas också på ansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag. Om en tjänsteproducent dock före den 1 februari 2025 har fått ett sådant beslut om avslag på registrering av tjänsteproducenten eller en tjänstenhet som avses i 21 § 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag, tillämpas bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag på en ny ansökan om registrering av tjänsteproducenten eller tjänstenheten. Om tjänsteproducenten är en juridisk person, kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten i den lag som ändras genom denna lag beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag.

2.

Lag

om ändring av 22 a § i socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen (1301/2014) 22 a § 5 mom., sådant det lyder i lag 682/2023, som
följer:

22 a §

Familjegrupphem

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan för viss tid godkänna att en privat tjänsteproducents familjegrupphemverksamhet inleds innan ett sådant registreringsbeslut som avses i 21 § 2 mom. i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) har fattats, om tjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 7 november 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Social- och hälsovårdsminister Kaisa Juuso

1.

Lag

om ändring av lagen om tillsynen över social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) 52 och 56 § och
fogas temporärt till 5 § nya 3 och 4 mom. som följer:

Gällande lydelse

5 §

*Rätt att producera socialservice och hälso-
och sjukvårdstjänster*

Socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster får endast produceras av sådana tjänsteproducenter som finns i det i 11 § avsedda, av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården förvaltade riksomfattande registret över tjänsteproducenter (*Soteri*) och vars tjänsteenhet finns i registret i enlighet med 21 §.

En förutsättning för att inleda verksamhet som producent av socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster eller genomföra en förändring är att det fattats ett beslut enligt 21 § om registrering av tjänsteverksamheten eller ändring av den.

(fogas)

Föreslagen lydelse

5 §

*Rätt att producera socialservice och hälso-
och sjukvårdstjänster*

Socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster får endast produceras av sådana tjänsteproducenter som finns i det i 11 § avsedda, av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården förvaltade riksomfattande registret över tjänsteproducenter (*Soteri*) och vars tjänsteenhet finns i registret i enlighet med 21 §.

En förutsättning för att inleda verksamhet som producent av socialservice och hälso- och sjukvårdstjänster eller genomföra en förändring är att det fattats ett beslut enligt 21 § om registrering av tjänsteverksamheten eller ändring av den.

En sådan tjänsteproducent vars i 9 § avsedda personal som deltar i klient- och patientarbete består av en person och som har gjort de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och har gett de uppgifter som avses i de momenten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet, får trots vad som föreskrivs i 1 och 2 mom. inleda sin verksamhet eller genomföra en förändring med iakttagande av bestämmelserna i denna lag, tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats. En sådan tjänsteproducent som med stöd av detta moment har inlett sin verksamhet

Gällande lydelse

(fogas)

52 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024. För statens sinnessjukhus, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, Enheten för hälso- och sjukvård för fångar, statliga affärsverk, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller en församling eller kyrklig samfällighet inom de kyrkorna träder dock 3 kap. i lagen i kraft den 1 januari 2026.

Föreslagen lydelse

eller genomfört en förändring, och dess tjänsteenhet, ska anses vara registrerade i enlighet med denna lag vid tillämpningen av annan lagstiftning. Om beslutet är ett avslagsbeslut, upphör rätten att fortsätta med den verksamhet som beslutet gäller. På tjänsteproducentens nya ansökan tillämpas då bestämmelserna i 1 och 2 mom. i denna paragraf. Om tjänsteproducenten är en juridisk person, kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag.

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte på en sådan tjänsteproducent som för registrering av en tjänsteenhet första gången ska lämna de uppgifter som avses i 16 § 2 mom. 7 punkten i ansökan.

52 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024. För statens sinnessjukhus, Försvarsmakten, Gränsbevakningsväsendet, Enheten för hälso- och sjukvård för fångar, statliga affärsverk, välfärdsområdena, Helsingfors stad, HUS-sammanslutningen, självständiga offentlighetsrättsliga inrättningar eller evangelisk-lutherska eller ortodoxa kyrkan eller en församling eller kyrklig samfällighet inom de kyrkorna träder dock 3 kap. i lagen i kraft den 1 januari 2028.

Trots vad som föreskrivs i denna lag får en privat tjänsteproducent fortsätta i 28 § i lagen om främjande av integration (1386/2010) avsedd verksamhet vid ett familjegrupphem eller någon annan bostadsenhet som sådan verksamhet vid ett familjegrupphem som avses i 22 a § i socialvårdslagen från och med den 1 januari 2025 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. har fattats. En sådan tjänsteproducent som avses ovan ska göra de ansökningar som avses i 16 § 1 och 2 mom. och lämna

Gällande lydelse

56 §

Registrering av offentliga tjänsteproducenter

En offentlig tjänsteproducent enligt 52 § 1 mom. får trots 5 § fortsätta sin verksamhet efter den 1 januari 2024 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag. En offentlig tjänsteproducent ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i 16 § innan 3 kap. i denna lag träder i kraft den 1 januari 2026. Uppgifterna förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2028.

Om den anmälan som avses i 1 mom. lämnas in efter den 1 januari 2026 eller om det efter att den anmälan som avses i 1 mom. lämnats in sker väsentliga förändringar i en offentlig tjänsteproducents verksamhet eller om den offentliga tjänsteproducenten registrerar en ny tjänsteenhet, tillämpas på behandlingen av en sådan anmälan 5 § och 3 kap. i denna lag.

Föreslagen lydelse

tillsynsmyndigheten de uppgifter som avses i de momenten för registrering som tjänsteproducent och registrering av en tjänsteenhet utan dröjsmål efter det att tjänsteproducenten börjar producera sådan verksamhet vid ett familjegrupp som avses i 22 a § i socialvårdslagen.

56 §

Registrering av offentliga tjänsteproducenter

En offentlig tjänsteproducent enligt 52 § 1 mom. får trots 5 § fortsätta sin verksamhet efter den 1 januari 2024 med iakttagande av bestämmelserna i denna lag. En offentlig tjänsteproducent ska till tillsynsmyndigheten lämna de uppgifter som avses i 16 § innan 3 kap. i denna lag träder i kraft den 1 januari 2028. Uppgifterna förs in i det riksomfattande registret över tjänsteproducenter (Soteri) utan avgift senast den 31 december 2030.

Om den anmälan som avses i 1 mom. lämnas in efter den 1 januari 2028 eller om det efter att den anmälan som avses i *det momentet* lämnats in sker väsentliga förändringar i en offentlig tjänsteproducents verksamhet eller om den offentliga tjänsteproducenten registrerar en ny tjänsteenhet, tillämpas på behandlingen av en sådan anmälan *bestämmelserna i 5 § och 3 kap.*

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 5 § 3 och 4 mom. tillämpas dock först från och med den 1 februari 2025.

Lagens 5 § 3 och 4 mom. gäller till och med utgången av 2026. En tjänsteproducent som inlett sin verksamhet med stöd av 5 § 3 mom. i denna lag får fortsätta med verksamheten efter den 31 december 2026 tills ett registreringsbeslut enligt 21 § 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag har fattats.

Bestämmelserna i 5 § 3 och 4 mom. i denna lag tillämpas också på ansökningar som är anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag. Om en tjänsteproducent dock före den 1 februari 2025 har fått ett sådant beslut om

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

avslag på registrering av tjänsteproducenten eller en tjänsteenhet som avses i 21 § 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag, tillämpas bestämmelserna i 5 § 1 och 2 mom. i den lag som ändras genom denna lag på en ny ansökan om registrering av tjänsteproducenten eller tjänsteenheten. Om tjänsteproducenten är en juridisk person kan de personer som avses i 6 § 1 mom. 4 punkten i den lag som ändras genom denna lag beaktas vid bedömningen av om det är fråga om en ny ansökan från en tjänsteproducent som tidigare fått ett beslut om avslag.

2.

Lag

om ändring av 22 a § i socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen (1301/2014) 22 a § 5 mom., sådant det lyder i lag 682/2023, som följer:

Stadfäst lydelse

22 a §

Familjegrupphem

Med familjegrupphem avses en serviceenhet med heldygnsomsorg inom socialvården där ett barn som avses i 2 § 6 mom. i lagen om främjande av integration (681/2023) får omvårdnad, omsorg och fostran på det sätt som avses i 33 § i nämnda lag. I familjegrupphemets verksamhet ska iakttas vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Barnets omvårdnad, omsorg och fostran ska ordnas och barnet ska behandlas på så sätt att hans eller hennes privatliv respekteras.

I familjegrupphemets verksamhet ska man se till att

1) det finns tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning för verksamheten,

2) minst sju anställda är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter, dock om det finns flera serviceenheter i samma byggnad, ska varje enhet ha minst sex anställda som är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter,

3) i antalet anställda och personalstrukturen för personalen i vård-, omsorgs- och fostransuppgifter ska hänsyn tas till kundernas särskilda behov,

4) serviceenheten har ett tillräckligt stort antal sådana yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och tillräcklig annan personal för

Föreslagen lydelse

22 a §

Familjegrupphem

Med familjegrupphem avses en serviceenhet med heldygnsomsorg inom socialvården där ett barn som avses i 2 § 6 mom. i lagen om främjande av integration (681/2023) får omvårdnad, omsorg och fostran på det sätt som avses i 33 § i nämnda lag. I familjegrupphemets verksamhet ska iakttas vad som föreskrivs i 1 § i lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt. Barnets omvårdnad, omsorg och fostran ska ordnas och barnet ska behandlas på så sätt att hans eller hennes privatliv respekteras.

I familjegrupphemets verksamhet ska man se till att

1) det finns tillräckliga och ändamålsenliga lokaler och tillräcklig och ändamålsenlig utrustning för verksamheten,

2) minst sju anställda är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter, dock om det finns flera serviceenheter i samma byggnad, ska varje enhet ha minst sex anställda som är sysselsatta med vård-, omsorgs- och fostransuppgifter,

3) i antalet anställda och personalstrukturen för personalen i vård-, omsorgs- och fostransuppgifter ska hänsyn tas till kundernas särskilda behov,

4) serviceenheten har ett tillräckligt stort antal sådana yrkesutbildade personer inom socialvården som avses i 3 § i lagen om yrkesutbildade personer inom socialvården (817/2015) och tillräcklig annan personal för

Stadfäst lydelse

den omvårdnad, omsorg och fostran som barnen behöver,

5) den föreståndare som ansvarar för vård-, omsorgs- och fostransuppgifterna vid serviceenheten uppfyller de krav som anges i 46 a § 3 mom.

I en serviceenhet kan det finnas högst sju kundplatser. I samma byggnad kan det finnas kundplatser för högst 24 barn.

I brådskande fall kan man tillfälligt avvika från det antal barn som avses i 3 mom., om det är nödvändigt för att barnets vård skall kunna ordnas.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan ge ett tillfälligt tillstånd att inleda familjegrupphemsverksamhet utan sådant tillstånd som avses i 7 § i lagen om privat socialservice (922/2011) om tjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak.

På en person som är anställd vid ett familjegrupphem tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna paragraf.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). Omhändertagande av ämnen och föremål samt inspektion av rum som kunden förfogar över i familjegrupphemmet regleras i 33 § i lagen om främjande av integration.

Föreslagen lydelse

den omvårdnad, omsorg och fostran som barnen behöver,

5) den föreståndare som ansvarar för vård-, omsorgs- och fostransuppgifterna vid serviceenheten uppfyller de krav som anges i 46 a § 3 mom.

I en serviceenhet kan det finnas högst sju kundplatser. I samma byggnad kan det finnas kundplatser för högst 24 barn.

I brådskande fall kan man tillfälligt avvika från det antal barn som avses i 3 mom., om det är nödvändigt för att barnets vård skall kunna ordnas.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården kan *för viss tid godkänna att en privat tjänsteproducents familjegrupphemsverksamhet inleds innan ett sådant registreringsbeslut som avses i 21 § 2 mom. i lagen om tillsynen över social- och hälsovården (741/2023) har fattats*, om tjänsten inte annars kan ordnas på grund av massinvandring eller någon annan jämförbar orsak.

På en person som är anställd vid ett familjegrupphem tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i denna paragraf.

Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974). Omhändertagande av ämnen och föremål samt inspektion av rum som kunden förfogar över i familjegrupphemmet regleras i 33 § i lagen om främjande av integration.

Denna lag träder i kraft den 20 .